

ภาพลักษณ์ของทหารรับจ้างไทยจากสงครามลับในลาวในสารนิยายของস্যุมภู ทศพล พ.ศ. 2516-2519¹

สีบสายสยาม ชูศิริ*

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ประเทศไทย

The Image of Thai Mercenaries From the Secret War in Laos in Sayumphu Thotsaphon's Documentary Novels, 1973-1976

*Seubsaisiam Choosiri**

Faculty of Arts, Chulalongkorn University, Thailand

Article Info

Research Article

Article History:

Received 3 February 2023

Revised 10 May 2023

Accepted 24 May 2023

คำสำคัญ

วีรบุรุษ

เหยื่อ

ทหารรับจ้างไทย

สงครามลับในลาว

স্যุมภู ทศพล

Keywords:

hero

victim

Thai mercenary

secret war in Laos

Sayumphu Thotsaphon

* Corresponding author

E-mail address:

tartaros2014@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาพจำของทหารรับจ้างไทยในสงครามลับในลาวในช่วงสงครามเย็น โดยการมีตัวตนอยู่ของทหารรับจ้างเหล่านี้ถูกปกปิดโดยรัฐบาลไทย เนื่องจากสงครามในลาวห้ามไม่ให้ประเทศอื่นเข้าแทรกแซงตามข้อตกลงระหว่างประเทศว่าด้วยความเป็นกลางลาว ส่งผลให้การรับรู้ของสังคมไทยที่มีต่อทหารรับจ้างไทยมีความคลุมเครือ ซึ่งการรับรู้ส่วนใหญ่ค่อนข้างไปในทางลบ และไม่ได้รับความสนใจเท่าไรนัก อย่างไรก็ตาม ในช่วงร่วมสมัยกับเหตุการณ์มีผลงานการประพันธ์ของนักเขียนชาวไทยชื่อ “স্যุมภู ทศพล” ผู้ซึ่งเคยเข้าร่วมรบในสงครามลับในลาวและมีชีวิตรอดกลับมา ได้พยายามนำเสนอภาพจำของทหารรับจ้างไทยที่ต่างไปจากการรับรู้กระแสหลักของสังคม คือภาพความเป็น “วีรบุรุษ” และ “เหยื่อ” ซึ่งสาเหตุที่স্যุมภูนำเสนอเช่นนั้นสันนิษฐานว่าเพื่อต้องการให้สังคมหันมาสนใจตัวทหารรับจ้างไทยและจดจำทหารกลุ่มนี้ในแง่ที่ดีมากขึ้น

¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ปริญญาโท ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เรื่อง “นักรบที่ถูกลืม : การศึกษาทหารรับจ้างไทยในสงครามลับในลาวผ่านสารนิยายของস্যุมภู ทศพล พ.ศ. 2516-2519” และได้รับการอุดหนุนการวิจัยและนวัตกรรมจากสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (ทุนวิจัยมหาบัณฑิต วช. ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จากสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ ประจำปีงบประมาณ 2565)

Abstract

This article aims to examine the image of Thai mercenaries in the secret war in Laos during the Cold War. The existence of these mercenaries was concealed by the Thai government because the war in Laos did not allow other countries to intervene through The International Agreement on the Neutrality of Laos. As a result, Thai society's perception of Thai mercenaries has been vague. Most of the Thai public viewed them negatively and they did not receive much attention. However, during the same period, there was a literary work by a Thai writer named "Sayumphu Thotsaphon" who had previously participated in the Secret War in Laos and survived on this battlefield. He tried to represent the new image of Thai mercenaries as different from the mainstream perceptions of society. He tried to present an image of them as "heroes" and "victims". Why did Sayumphu present them in this way? Presumably, it was in order to make Thai society pay more attention to the Thai mercenaries and to remember this group of soldiers in a positive way.

1. บทนำ

“สงครามลับในลาว” เป็นสงครามที่เกิดขึ้นในช่วงสงครามเวียดนามหรือสงครามอินโดจีนครั้งที่ 2 (พ.ศ. 2498-2518) โดยเป็นสงครามและความขัดแย้งทางการเมืองในลาวระหว่างลาวฝ่ายขวาและลาวฝ่ายซ้าย แต่สิ่งที่ทำให้สงครามนี้มีความแตกต่างจากสงครามอื่นในช่วงเวลาใกล้เคียงกัน คือการมีอยู่ของ “ความตกลงระหว่างประเทศว่าด้วยความเป็นกลางของลาว” พ.ศ. 2505² ซึ่งเป็นสัญญาที่ห้ามไม่ให้ต่างประเทศเข้ามาแทรกแซงปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองในประเทศลาว แม้จะมีข้อตกลงดังกล่าว แต่หลายประเทศก็ไม่เชื่อมั่นว่าลาวจะสามารถแก้ปัญหาความขัดแย้งภายในได้ จึงได้ละเมิดข้อตกลงด้วยการแอบส่งทหารและความช่วยเหลือเข้าไปในลาว³ สงครามดังกล่าวจึงถูกเรียกว่า “สงครามลับ”

ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่ส่งทหารเข้าไปรบในสงครามลับในลาว ทั้งนี้เป็นเพราะรัฐบาลไทยมีความกังวลกับสถานการณ์ในลาวเป็นอย่างมากเนื่องจากประเทศลาวมีพรมแดนติดกับประเทศไทย กลุ่มชาติพันธุ์และภาษาใกล้เคียงกัน แคมคนลาวและคนไทยยังสามารถข้ามพรมแดนไปมาได้ง่ายผ่านทางแม่น้ำโขง ดังนั้น ในช่วงสงครามอินโดจีนประเทศไทยจึงให้ความสำคัญกับสมรภูมิในลาวมากกว่าเวียดนาม⁴ ที่สำคัญไปกว่านั้นคือรัฐบาลไทยกังวลว่าอิทธิพลคอมมิวนิสต์จากลาวจะเผยแพร่มาถึงประเทศไทยตามทฤษฎีโดมิโน (domino theory) แต่เนื่องจากสงครามในลาวเป็นสงครามลับ จึงทำให้ทางรัฐบาลไทยไม่สามารถส่งทหารเข้าไปร่วมอย่างเปิดเผยได้ ทหารไทยที่จะไปรบในลาวจำเป็นต้องลาออกจากราชการและไปรบในฐานะ “ทหารรับจ้าง” เพื่อไม่ให้ผิดข้อตกลงระหว่างประเทศ⁵

ตั้งแต่ที่มีการส่งทหารไทยเข้าไปในสงครามลับในลาวใน พ.ศ. 2507⁶ รัฐบาลและกองทัพไทยปฏิเสธมาโดยตลอดว่าไม่มีการส่งทหารไทยเข้าไปในลาว กระนั้นก็มีข่าวและรายงานบางชิ้นที่กล่าวถึงการมีอยู่ของทหารไทยในลาว การรับรู้ของสังคมไทยที่มีต่อทหารไทยในลาวจึงคลุมเครือ ชำร่วยการรับรู้กระแสหลักของสังคมก็เป็นไปในทางลบเสียส่วนใหญ่ โดยมองว่าทหารไทยในลาวเป็นเพียงลูกจ้างของสหรัฐอเมริกา ที่ไปรบเพราะต้องการเงินค่าจ้าง

² มาร์ติน สจ๊วต-ฟอกซ์, *A History of Laos ประวัติศาสตร์ลาว*, แปลโดย จิราภรณ์ วิทยุรัตน์ (กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 2553), 242.

³ พวงทอง ภวัครพันธุ์, *การต่างประเทศไทยในยุคสงครามเย็น*, พิมพ์ครั้งที่ 2, แก้ไขเพิ่มเติม (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2561), 116.

⁴ Sutayut Osornprasop, "Amidst the Heat of the Cold War in Asia: Thailand and the American Secret War in Indochina (1960-74)," *Cold War History* 7, no. 3 (August 2007): 350.

⁵ สายหยุด เกิดผล, *สงครามลับในลาว Secret War in Laos* (กรุงเทพฯ: สไมล์อาร์ตกราฟิกแฮตส์, 2562), 97-98.

⁶ กองกำลังที่เป็น “ทหาร” ชุดแรกของไทยที่เข้าไปในลาว คือ กองร้อยทหารปืนใหญ่เอสอาร์และหน่วยบินไฟร์ฟลายในปี 2507 อ้างถึงใน บัญชร ชาวลศิลป์, *2503 สงครามลับ สงครามลาว* (กรุงเทพฯ: แสงดาว, 2565), 111-112.

เพียงอย่างเดียว ไม่มีเกียรติและศักดิ์ศรีของความเป็นทหารเลย ทั้งนี้ เวลาเมื่อเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการก่ออาชญากรรมก็มักมีการป้ายสีให้เป็นความผิดของบรรดาทหารรับจ้าง⁷ ในทางกลับกัน ทหารไทยที่ไปรบในสงครามเวียดนาม ซึ่งเป็นสมรภูมิมืดที่เกิดขึ้นไล่เลี่ยกับสงครามในลาวกลับได้รับการยกย่องสรรเสริญจากผู้คนในสังคมว่าเป็นทหารที่มีเกียรติและศักดิ์ศรี

แม้ว่าสงครามลับในลาวจะสิ้นสุดลงมาหลายปีก็ตาม ทางราชการไทยก็ไม่เคยออกมายอมรับว่ามีทหารไทยไปปฏิบัติราชการลับในลาวเลย⁸ แต่ก็มีพยายามเปิดเผยวีรกรรมของทหารไทยในสงครามลับในลาวจากอดีตทหารไทยที่เคยเข้าร่วมในสงครามดังกล่าวเช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งตั้งแต่ทศวรรษ 2540 เป็นต้นมา ไม่ว่าจะเป็น “วีรกรรมนิรนาม...ทหารเสือพราน” ของชาติ คเชนทร์ อดีตผู้ชี้เป้าทางอากาศ (Forward Air Guide) หรือ “นรกบ้านนา” ของ พล.ต.ประจักษ์ วิสุตกุล อดีตหัวหน้าหน่วยส่งทหารไทยในสงครามลับในลาว โดยได้นำเสนอออกมาในรูปแบบบันทึกความทรงจำและให้นำหน้าไปกับการนำเสนอความเป็นวีรบุรุษในตัวทหารหรือการเชิดชูวีรกรรมกล้าหาญ ทั้งนี้ บันทึกความทรงจำเหล่านี้มาจากทหารระดับชั้นสัญญาบัตรไม่ใช่พลทหารทั่วไป จึงทำให้เรื่องราวที่ถูกเล่าออกมาเป็นแง่มุมของทหารระดับสูงในสมรภูมิ

ในขณะเดียวกัน งานศึกษาค้นคว้าทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับเรื่องทหารไทยในสงครามลับในลาว ไม่ว่าจะเป็นงานของสุทยุต โอสรประสพ (Sutayut Osornprasop) เรื่อง *Amidst the Heat of the Cold War in Asia: Thailand and the American Secret War in Indochina (1960-74)*⁹ หรือ *Thailand and The Secret War in Laos: The Origins of Engagement*¹⁰ ก็ให้ความสนใจไปที่ หน่วยตำรวจพลร่ม (PARU) และ หน่วยผสม 333 ซึ่งล้วนแต่เป็นทหารประจำการทั้งสิ้น เช่นเดียวกับงานของ Paul T. Carter เรื่อง *Thai Forward Air Guide In Laos During The Second Indochina War* ที่ให้ความสนใจไปที่บรรดาผู้ชี้เป้าทางอากาศ (forward air guides) เป็นหลัก เรียกได้ว่างานศึกษาเหล่านี้ให้นำหน้าไปกับการนำเสนอความเป็นวีรบุรุษสำคัญในสงครามเท่านั้น แต่ละเลยบรรดาพลเรือนทั่วไปที่เข้าร่วมกับกองพันทหารเสือพรานทำให้องค์ความรู้เกี่ยวกับทหารไทยในสงครามลับในลาวยังคงมีแง่มุมที่จำกัด

อย่างไรก็ตาม ในช่วงเวลาร่วมสมัยกับสงครามลับในลาวก็มีความพยายามจะนำเสนอชุดเรื่องเล่าใหม่ที่ต่างไปจากการรับรู้กระแสหลักของสังคม เรื่องเล่าดังกล่าวอธิบายว่าทหาร

⁷ ชาติ คเชนทร์, *วีรกรรมนิรนาม...ทหารเสือพราน* (นนทบุรี: ข้าแผ่นดินสยาม, 2550), [4].

⁸ บัญชร ชาวศิลป์, *บีซี - 602 กองพันไม้เท้าจากบันทึกความทรงจำของพันเอกวิลาศ มณีรัตน์* (กรุงเทพฯ: แสงดาว, 2566), 11.

⁹ Sutayut Osornprasop, "Amidst the Heat of the Cold War in Asia: Thailand and the American Secret War in Indochina (1960-74)," *Cold War History* 7, no. 3 (August 2007): 349-371.

¹⁰ Sutayut Osornprasop, "Thailand and the Secret War in Laos: The Origins of Engagement," in *Cold War Southeast Asia*, ed. Malcolm H. Murfett (Singapore: Marshall Cavendish International, 2012), 165-194.

รับจ้างเหล่านี้ไม่ได้เป็นทาสเงินของสหรัฐอเมริกาอย่างที่เข้าใจกัน แต่เป็นวีรบุรุษผู้กล้าหาญที่พร้อมจะเสียสละชีวิตตนเองเพื่อปกป้องสถาบันหลักของชาติและโลกเสรีเช่นเดียวกับทหารไทยที่ไปรบในสมรภูมิต่อ ในขณะเดียวกันทหารรับจ้างไทยเหล่านี้ต่างก็ตกอยู่ในสถานะผู้ถูกกระทำ ไม่ว่าจะเป็นเหยื่อจากสงครามความรุนแรงและการกดขี่ข่มเหงจากทหารระดับบังคับบัญชาฝ่ายเดียวกันทั้งไทยและอเมริกัน ดังจะเห็นได้จากผลงานการประพันธ์ของนักเขียนที่มีนามว่า ประจิม วงศ์สุวรรณ หรือที่รู้จักในนามปากกาว่า “สุขุมภู ทศพล” (ต่อไปนี้จะเรียกว่า สุขุมภู) ซึ่งเคยเข้าร่วมรบในสมรภูมิต่อสงครามลับในเวลาในฐานะทหารรับจ้างเมื่อกลับมาจากการรบ สุขุมภูได้ผันตัวจากที่เคยรับราชการทหารมาเป็นนักเขียนนวนิยาย

สุขุมภูเรียกงานเขียนของตนเองว่า “สารนิยาย” ซึ่งเขาหมายถึงการเล่าเรื่องจริงในรูปแบบของนิยาย โดยหยิบประสบการณ์การรบและการใช้ชีวิต ณ สมรภูมิลาวออกมาเผยแพร่ ความน่าสนใจของสารนิยายชุดนี้คือ การที่สุขุมภูนำเสนอภาพของทหารรับจ้างในฐานะ “วีรบุรุษ” และ “เหยื่อ” ซึ่งเป็นการทวนกระแสชุดเรื่องเล่าหลักของสังคม ณ เวลานั้นที่มองทหารกลุ่มนี้ในแง่ลบ รวมถึงหนังสือประเภทบันทึกความทรงจำของอดีตทหารที่นำเสนอแต่เพียงด้านเดียว เรียกได้ว่างานของสุขุมภูช่วยเติมเต็มช่องว่างเรื่องราวของทหารไทยที่เป็นทหารชั้นผู้น้อยได้เป็นอย่างดี บทความชิ้นนี้จึงเป็นการศึกษาภาพวีรบุรุษและเหยื่อที่ปรากฏในผลงานสารนิยายของสุขุมภูว่าถูกนำเสนอไว้อย่างไร เหตุใดจึงเป็นเช่นนั้นภายใต้บริบททางประวัติศาสตร์ที่งานเขียนของสุขุมภูตีพิมพ์เผยแพร่ออกมา

2. จาก “ทหารรับจ้างเดนตาย” สู่ นักเขียนนิยายนาม “สุขุมภู ทศพล”

จำสิบเอกประจิม วงศ์สุวรรณ หรือเจ้าของนามปากกา “สุขุมภู ทศพล” เกิดเมื่อวันที่ 13 สิงหาคม พ.ศ. 2480 จังหวัดนครราชสีมา มาจากครอบครัวที่มีพื้นเพประกอบอาชีพค้าขาย มีบิดาชื่อ นายสุดใจ วงศ์สุวรรณ และ มารดาชื่อ นางแจลัม วงศ์สุวรรณ โดยสุขุมภูเป็นบุตรคนโตจากจำนวนพี่น้อง 3 คน¹¹

สุขุมภูเกิดและเติบโตยุคสงครามโลกครั้งที่สอง กล่าวได้ว่าวัยเด็กของสุขุมภูเป็นการใช้ชีวิตท่ามกลางสภาวะสงคราม ภรรยาของสุขุมภูเล่าว่าสุขุมภูนั้นชอบและเชิดชูอาชีพทหารเป็นอย่างมาก¹²

¹¹ ประทีป เหมือนนิล, *100 นักประพันธ์ไทย*, พิมพ์ครั้งที่ 2, แก้ไขเพิ่มเติม (กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น, 2553), 197. ผู้วิจัยคัดค้านว่าข้อมูลนี้ได้จากบทสัมภาษณ์ของภรรยาของสุขุมภูเป็นหลัก อ้างถึงใน “สุขุมภู ทศพล,” *ไทยรัฐ* (21 มกราคม 2533): 21. แต่ก็พบบางแหล่งข้อมูลที่เล่าว่าสุขุมภูมีพี่น้อง 4 คน เช่นเดียวกัน โดยปรากฏในเว็บไซต์ของสำนักพิมพ์ประพันธ์สาส์น ซึ่งเล่าว่าสุขุมภูเป็นบุตรคนที่ 4 จากบรรดาพี่น้อง 4 คน อ้างถึงใน “ประจิม วงศ์สุวรรณ,” สำนักพิมพ์ประพันธ์สาส์น, 15 ตุลาคม 2565, http://www.praphansarn.com/home/detail_author_th/24.

¹² “สุขุมภู ทศพล,” *ไทยรัฐ* (21 มกราคม 2533): 21.

สาเหตุหนึ่งอาจเป็นเพราะครอบครัวของสุมภูตั้งอยู่บริเวณ “ค่ายสุรนารี” ซึ่งเป็นค่ายทหารประจำจังหวัด¹³ ในวัยเด็กสุมภูจึงมีโอกาสนี้คลุกคลีกับทหารค่อนข้างบ่อย

เมื่อสุมภูสำเร็จการศึกษาในระดับชั้นมัธยมปีที่ 6 เมื่อปี 2497 จากโรงเรียนราชสีมาวิทยาลัย จังหวัดนครราชสีมา สุมภูได้สมัครเข้าศึกษาต่อที่โรงเรียนเตรียมทหารทันที¹⁴ โดยผ่านการสอบข้อเขียน แต่ไม่ผ่านการสอบภาคปฏิบัติ จึงทำให้สุมภูได้เปลี่ยนมาศึกษาต่อที่โรงเรียนนายสิบทหารบกแทน¹⁵

จากคำบอกเล่าของภรรยาสุมภู เมื่อสุมภูจบจากโรงเรียนนายสิบก็เข้ารับราชการทหารที่จังหวัดนครราชสีมา¹⁶ แต่ทว่าในคำบอกเล่าของ “เพทหาย” ผู้อ้างว่าตนเป็นเพื่อนร่วมรุ่นกับสุมภูสมัยเรียนโรงเรียนนายสิบ ได้เล่าต่างออกไปโดยกล่าวว่าเมื่อจบจากโรงเรียนนายสิบสุมภูได้ออกไปราชการที่จังหวัดนครศรีธรรมราช¹⁷ คำบอกเล่าของเพทหายสอดคล้องกับเนื้อหาที่ปรากฏในสารนิยายของสุมภูเรื่อง “วีรบุรุษเสื่อพราน” ที่เล่าว่าตนเคยไปทำงานที่ภาคใต้¹⁸ เมื่อนำตัวหลักฐานมาเทียบกับคำบอกเล่าของสุมภู เป็นไปได้ว่าภายหลังจากสุมภูจบการศึกษาที่โรงเรียนนายสิบ สุมภูได้ลงมาประจำการที่จังหวัดนครศรีธรรมราชแทนที่จะเป็นนครราชสีมาตามคำบอกเล่าของภรรยาของสุมภูซึ่งอาจจะเข้าใจผิด เนื่องจากชื่อจังหวัดของทั้งสองขึ้นต้นด้วยคำว่า “นคร” เช่นเดียวกันจึงสร้างความสับสนได้

สุมภูมีสมรรถภาพทางกายที่ดี จึงได้เป็น “นักกรีฑา” ของกองทัพบกและประเทศไทย ในการเข้าร่วมการแข่งขันกีฬาในช่วงต้นทศวรรษ 2500 เช่น กีฬาเอเชียนเกมส์ ครั้งที่ 3 กรุงโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น ใน พ.ศ. 2501, มหกรรมกีฬาโอลิมปิกฤดูร้อนครั้งที่ 17 ณ กรุงโรม

¹³ เรื่องเดียวกัน, 21.

¹⁴ อย่างไรก็ตามโรงเรียนเตรียมทหาร เพิ่งก่อตั้งในวันที่ 27 มกราคม พ.ศ. 2507 หลังจากที่สุมภูเรียนจบยาวกว่า 5 ปี โรงเรียนเตรียมทหารที่ตัวสุมภูกล่าวถึง คาดว่าน่าจะเป็น “โรงเรียนเตรียมนายร้อย” ซึ่งเป็นชื่อเดิมของโรงเรียนเตรียมทหาร

โดยโรงเรียนเตรียมทหารนั้น เกิดขึ้นจากการรวมโรงเรียนเตรียมทหารของสามเหล่าทัพเข้าด้วยกัน อันได้แก่ โรงเรียนเตรียมนายร้อย ที่มาจากกองทัพบก โรงเรียนเตรียมนายเรือ ที่มาจากกองทัพเรือ และโรงเรียนเตรียมนายอากาศ ที่มาจากกองทัพอากาศ ซึ่งในส่วนของโรงเรียนเตรียมทั้งสามเหล่าทัพนั้น ถูกก่อตั้งตั้งแต่ปี 2479 โดยคณะรัฐบาลที่มี พันเอกหลวงพิบูลสงครามเป็นนายกรัฐมนตรี (ยศขณะนั้น) อ้างถึงใน โรงเรียนเตรียมทหาร กรมยุทธศึกษาทหาร กองบัญชาการทหารสูงสุด, 42 ปี โรงเรียนเตรียมทหาร, (กรุงเทพฯ: โรงเรียนเตรียมทหาร กรมยุทธศึกษาทหาร กองบัญชาการทหารสูงสุด, 2542), 10.

¹⁵ โรงเรียนนายสิบทหารบก ก่อตั้งเมื่อปี 2510 โรงเรียนนายสิบที่สุมภูเข้าศึกษาหลังจบชั้นมัธยมศึกษาจึงน่าจะเป็น “โรงเรียนนายสิบพลรบ” ซึ่งเป็นหลักสูตรก่อนหน้าโรงเรียนนายสิบทหารบก โดยเป็นหลักสูตร 1 ปี รับผู้สำเร็จการศึกษาจากชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในปี 2497 และปรับเปลี่ยนเป็นผู้สำเร็จการศึกษาจากชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในปี 2499 จนกระทั่งในปี 2510 ได้มีการเปลี่ยนชื่อเป็น “โรงเรียนนายสิบทหารบก” และมีการปรับปรุงหลักสูตรเพิ่มระยะเวลาเป็นหลักสูตร 2 ปี อ้างถึงใน “ประวัติโรงเรียนนายสิบทหารบก,” กรมทหารช่าง, 17 ตุลาคม 2565, http://www.engrdept.com/nco/tahanchangling/pavatnco_school.htm

¹⁶ “สุมภู ทศพล,” ไทยรัฐ, 21 มกราคม 2533.

¹⁷ เพทหาย, “จากชีวิต: เรื่องของเพื่อน,” ไล่เงิน 15, ฉ.177 (ธันวาคม 2543): 55.

¹⁸ ในฉากที่สุมภูกำลังระลึกถึงอดีตของตนได้มีคำกล่าวพาดพิงถึงนครศรีธรรมราชว่า “ภาพพจน์ในอดีต สมัยเมื่อผมกำลังฝึกงานอยู่ที่นครศรีธรรมราช ผ่านแนวเขามาในสมองเหมือนจอโทรทัศน์...” อ้างถึงใน สุมภู ทศพล, วีรบุรุษเสื่อพราน, (กรุงเทพฯ: บรรณกิจ, 2519), 111.

ประเทศอิตาลี พ.ศ. 2503 และกีฬาแหลมทองครั้งที่ 2 ณ กรุงย่างกุ้ง ประเทศพม่า ใน พ.ศ. 2504 เป็นต้น จากนั้นไม่นาน สยามภูประสูติเหตุข้อเท้าหัก เมื่อเข้าร่วมแข่งขันกีฬาเอเชียนเกมส์ ครั้งที่ 4 ณ กรุงจาการ์ตา ประเทศอินโดนีเซียใน พ.ศ. 2505 จึงต้องถอนตัวจากการแข่งขันไปโดยปริยาย¹⁹

ใน พ.ศ. 2510 เมื่อสยามภูได้รับราชการทหารจนดำรงยศ “จ่าสิบเอก” สยามภูได้ลาออกจากราชการทหาร²⁰ สาเหตุที่ออกจากราชการทหารนั้นเพราะปัญหาส่วนตัว จากนั้นสยามภูได้ไปประกอบอาชีพส่วนตัวในด้านสถาบันเทিংเป็นระยะเวลากว่า 4 ปี²¹ และสมัครเข้าร่วมรบในสมรภูมิงครามลับในลาวใน พ.ศ. 2514²²

ข้อเขียนส่วนใหญ่ที่เล่าถึงชีวิตประวัติของสยามภู ต่างเล่าตรงกันว่า “สยามภู สมัครไปรบในลาวเป็นระยะเวลา 1 ปี และถูกฝ่ายคอมมิวนิสต์จับเป็นเชลยศึกเป็นเวลา 2 ปี ก่อนถูกปล่อยตัวเป็นรุ่นแรกในสมัยรัฐบาลหลัง 14 ตุลา พ.ศ. 2516”²³ อย่างไรก็ตาม ภายหลังจากสงครามลับในลาวสิ้นสุดเป็นเวลาหลายปี ทหารไทยในสมรภูมิลาวเช่นเดียวกันกับสยามภูได้เล่าชีวิตของสยามภูในแบบที่ต่างไป คำบอกเล่าดังกล่าวเป็นของวีระ สตาร์ (spark plug)²⁴ อดีตผู้สื่อข่าวทางอากาศ FAG (forward air guide) ซึ่งให้สัมภาษณ์ผ่านคลิปในช่อง YouTube ของศนิโรจน์ ธรรมยศ ในวิดีโอชื่อ “**“สยามภู ทศพล” ผู้เขียน “ดับรามสูร” คือใคร? บิ๊กแมนมีจริงหรือไม่? โดยคุณวีระ สตาร์ FAG ตัวจริงในลาว**” ออกอากาศเมื่อวันที่ 27 กันยายน พ.ศ. 2564 โดยเล่าว่าสยามภูไปรบในสงครามลับในลาวจริง แต่ไปรบแค่เพียงปีเดียวก็ถูกไล่ออกเพราะจับได้ว่าสยามภูจุดบันทึกลงและส่งเรื่องราวในสมรภูมิลาวให้สำนักพิมพ์ตีพิมพ์เผยแพร่อันเป็นการแอบ

¹⁹ กองบรรณาธิการ, “สัมภาษณ์ สยามภู ทศพล ผู้เขียน “ดับรามสูร” ลูกอันตะผมขาดข้างหนึ่ง”, *โลกหนังสือ* 1, ๑.2 (พฤศจิกายน 2520): 51.

²⁰ “สยามภู ทศพล,” *ไทยรัฐ*, 21 มกราคม 2533.

²¹ เจน อักษรพาจารย์, “สยามภู ทศพล: หยาดน้ำหมึกกลางสมรภูมิ,” *ทางอีสาน* 5, ๑.58 (กุมภาพันธ์ 2560): 110.

²² สยามภูเล่าว่า “ตนสมัครไปรบในลาว 1 ปี ถูกจับเป็นเชลยศึก 2 ปี ก่อนได้รับปล่อยตัวหลังรัฐบาล 14 ตุลาคม 2516” เท่ากับว่า หากนับย้อนหลังวันปล่อยตัวสยามภูจะสมัครไปรบในลาวใน พ.ศ. 2514 อ้างถึงใน กองบรรณาธิการ, “สัมภาษณ์ สยามภู ทศพล ผู้เขียน “ดับรามสูร” ลูกอันตะผมขาดข้างหนึ่ง”, *โลกหนังสือ* 1, ๑.2 (พฤศจิกายน 2520): 49. นอกจากนี้ จากหลักฐานที่มีการปรากฏ ภายหลังได้ให้รายละเอียดเอาไว้ว่า กองพัน 616 ที่สยามภูสังกัดเดินทางจากประเทศไทยเพื่อเสริมกำลังในลาว ราวเดือนธันวาคม 2514 ดังนั้น หากสยามภูสังกัดกองพันดังกล่าว จะต้องเข้าร่วมสมรภูมิในปี 2514 อ้างถึงใน ศนิโรจน์ ธรรมยศ, *บันทึกลับ นักรบนิรนาม* 333, (กรุงเทพฯ: โนเบิลบุ๊กส์, 2565), 287.

²³ ซึ่งข้อเขียนส่วนใหญ่ไม่ว่าจะเป็นบทความของเจน อักษรพาจารย์ ในวารสารทางอีสาน หรือหนังสือของประทีป เหมือนนิล น่าจะอ้างอิงมาจากบทสัมภาษณ์ของสยามภูในวารสารโลกหนังสืออีกที อ้างถึงใน กองบรรณาธิการ, “สัมภาษณ์ สยามภู ทศพล ผู้เขียน “ดับรามสูร” ลูกอันตะผมขาดข้างหนึ่ง”, *โลกหนังสือ* 1, ๑.2 (พฤศจิกายน 2520): 49.

²⁴ Spark Plug เป็นชื่อรหัสที่วีระ ได้รับจากการเป็นผู้สื่อข่าวทางอากาศ (forward air guide) หรือ FAG

เปิดเผยความลับทางทหาร²⁵ และขัดกับสิ่งที่รัฐบาลและกองทัพไทยพยายามปกปิดการมีส่วนร่วมของไทยในสมรภูมินี้

ผลงานการประพันธ์ส่วนใหญ่ของสยุมภูนับตั้งแต่ผันตัวมาเป็นนักเขียนหลังกลับจากการรบในลาว มักเป็นเรื่องราวของทหารรับจ้างไทยในสงครามลับในลาวที่อ้างอิงจากประสบการณ์ของตน ซึ่งเป็นแบบของงานประพันธ์ที่สยุมภูเรียกว่า “สารนิยาย” แต่ใน พ.ศ. 2519 สยุมภูก็เปลี่ยนแนวการเขียนของตนไปเขียนนวนิยายที่เป็นเรื่องแต่งมากยิ่งขึ้น เนื่องมาจากช่วงต้นปีนั้นสยุมภูถูกลอบยิงซึ่งสยุมภูเชื่อว่าเป็นฝีมือของสำนักข่าวกรองกลางสหรัฐ (Central Intelligence Agency หรือ CIA) หรือไม่กี่คนของรัฐไทยเพราะตัวเขาชอบวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลไทยและซีไอเอ. หลังจากนั้นสยุมภูจึงไม่เขียนงานวิพากษ์วิจารณ์การเมืองหรือเปิดโปงความลับของภาครัฐอีกเลย²⁶

และถึงแม้ว่าในช่วงปลาย พ.ศ. 2519 จนถึง พ.ศ. 2520 จะมีนวนิยายเรื่อง “ดับรามสูร” ของสยุมภู ซึ่งใช้คำยรามสูรซึ่งเป็นที่ตั้งฐานเรดาร์ของสหรัฐอเมริกาเป็นฉากหลังตีพิมพ์ลงในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ แต่ “ดับรามสูร” ไม่ใช่สารนิยายแต่เป็นนวนิยาย ดังจะเห็นได้จากมุมมองการเล่าเรื่องของตัวละครที่ไม่ได้เล่าผ่านตัวสรรพนามบุรุษที่หนึ่งหรือมุมมองของสยุมภูเพียงคนเดียวเฉกเช่นในสารนิยายก่อนหน้านั้นและคำกล่าวของสยุมภูที่มักจะสอดแทรกเข้าไปในงานเขียนของตนว่า เป็นเรื่องจริงเหตุการณ์จริง ซึ่งในเรื่อง “ดับรามสูร” ไม่มีคำกล่าวอ้างดังกล่าว

ในช่วงปลายทศวรรษ 2520 จนถึง ต้นทศวรรษ 2530 ผลงานเขียนของสยุมภูเริ่มมีจำนวนลดลง อาจเป็นเพราะในช่วงดังกล่าวอาการป่วยของสยุมภูเริ่มปรากฏชัดยิ่งขึ้น จนกระทั่งในวันที่ 20 มกราคม พ.ศ. 2533 สยุมภูได้เสียชีวิตอย่างกะทันหันด้วยโรคหัวใจวายเฉียบพลันด้วยวัย 53 ปี²⁷

3. การรับรู้ของสังคมไทยที่มีต่อ “ทหารรับจ้างไทยในสงครามลับในลาว”

ก่อนหน้าการส่งทหารไทยไปรบในสงครามในลาวเมื่อ พ.ศ. 2507 มีการส่ง “หน่วยตำรวจพลร่ม” (Police Aerial Reinforcement Unit-PARU) ข้ามแม่น้ำโขง ใน พ.ศ. 2503 เพื่อประสานงานให้คำปรึกษาแนะนำและช่วยเหลือกลุ่มลาวฝ่ายขวา กองกำลังดังกล่าวเข้าไปในฐานะครูฝึกมากกว่าจะทำการรบโดยตรง²⁸ กำลังพลที่ส่งเข้าไปนั้นคัดเลือกจากภายในหน่วย

²⁵ ศนิโรจน์ ธรรมยศ, “สยุมภู ทศพล” ผู้เขียน “ดับรามสูร” คือใคร? บิ๊กแมนมีจริงหรือไม่? โดยคุณวีระ สตาร์ FAG ตัวจริงในลาว,” Youtube, 27 กันยายน 2564, <https://www.youtube.com/watch?v=ZR3vG0xoPew&t>

²⁶ กองบรรณาธิการ, “สัมภาษณ์ สยุมภู ทศพล ผู้เขียน “ดับรามสูร” ลูกอันตะผมขาดข้างหนึ่ง”, *โลกหนังสือ* 1, ๑.2 (พฤศจิกายน 2520): 55.

²⁷ “สยุมภู ทศพล,” *ไทยรัฐ*, 21 มกราคม 2533.

²⁸ บัญชร ชาวลศิลป์, *2503 สงครามลับ สงครามลาว* (กรุงเทพฯ: แสงดาว, 2565), 50.

ไม่มีการเปิดรับสมัครอย่างเปิดเผย กองกำลังที่ส่งไปหลังตำรวจพลร่ม²⁹ ก็ล้วนแต่เป็นบุคลากรในกองทัพที่อยู่ภายใต้การควบคุมข้อมูลอย่างเคร่งครัด ทางกองทัพจึงสามารถควบคุมการรับรู้ภายในประเทศได้เป็นอย่างดีในการปกปิดข้อมูล³⁰ จนกระทั่งเมื่อเปิดรับสมัครให้พลเรือนเข้าร่วมได้ใน พ.ศ. 2514 จึงเริ่มมีการรั่วไหลของข้อมูล

การรายงานเรื่องไทยในลาวปรากฏขึ้นในสื่อต่างประเทศก่อนหน้าสื่อภายในประเทศ โดยเฉพาะข่าวที่ลงตามหน้าหนังสือพิมพ์ ได้เริ่มลงข่าวเกี่ยวกับการดำรงอยู่ของทหารไทยในลาว นับตั้งแต่ที่ทางไทยส่งหน่วยตำรวจพลร่มไปช่วยลาวฝ่ายขวายึดเวียงจันทน์คืน ใน พ.ศ. 2503 ดังจะเห็นจากสำนักข่าวจากจีนและอินเดียที่ได้ระบุว่าทางสหรัฐอเมริกาได้ส่งทหารต่างชาติเข้าไปช่วยนายพลพุมมี หน่อสะหวานในการยึดเวียงจันทน์คืนจากกองแล ซึ่งทหารต่างชาติที่ว่า เป็น “ทหารไทย” ยิ่งไปกว่านี้ ทางเวียดนามเหนือได้ยื่นเรื่องร้องเรียนประท้วงในการประชุมที่เจนีวาพร้อมระบุชัดเจนว่าทางไทยได้ส่งกำลังทหารเข้ามาแทรกแซงในลาวจริง³¹

ข่าวเรื่องทหารไทยในลาวเริ่มปรากฏมากขึ้นในต่างประเทศ ทว่าข่าวหนังสือพิมพ์ภายในประเทศไทยกลับไม่มีการลงข่าวในลักษณะนี้เลย ถึงแม้ว่าสหรัฐอเมริกาที่เป็นพันธมิตรสำคัญของประเทศไทยและผู้นำฝ่ายโลกเสรีก็เริ่มปรากฏข่าวเกี่ยวกับทหารไทยในลาวแล้วก็ตาม เช่น พ.ศ. 2512 *The New York Times* รายงานว่ามีการพบเห็นทหารสัญชาติไทยปะปนอยู่ในกองทัพแห่งชาติลาวหรือกลุ่มลาวฝ่ายขวา³² ยิ่งไปกว่านี้ ใน พ.ศ. 2513 *The New York Times* ได้ตีพิมพ์บทสัมภาษณ์เจ้าสุภานุวงศ์ หนึ่งในผู้นำขบวนการประเทศลาวหรือกลุ่มลาวฝ่ายซ้ายผ่านคอลัมน์ที่มีชื่อว่า “A Call for Peace in Laos” ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับสถานการณ์ภายในลาวและนโยบายถอนทหารออกจากอินโดจีนของประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา ริชาร์ด นิกสัน เจ้าสุภานุวงศ์โจมตีว่าแม้จะมีการถอนทหารอเมริกันออกจริง แต่สงครามกลับทวีความรุนแรงมากขึ้น นโยบายถอนทหารจึงล้มเหลวอย่างสิ้นเชิง ยิ่งไปกว่านั้นเจ้าสุภานุวงศ์ได้กล่าวถึงการมีอยู่ของทหารรับจ้างชาวไทยในลาว และเล่าต่อว่าทหารไทยกลุ่มนี้เป็นเพียงหุ่นเชิดของ

²⁹ เช่น กองร้อยทหารปืนใหญ่เอสอาร์ ที่ถูกส่งไปใน พ.ศ. 2507 หรือ หน่วยทหารราบ IVP ใน พ.ศ. 2513

³⁰ แม้ว่าในช่วงที่ไทยได้ส่งหน่วยตำรวจพลร่มช่วยเหลือลาวฝ่ายขวา จะไม่มีบันทึกของทางการไทยที่เปิดเผยว่าไทยมีส่วนเกี่ยวข้องกับทหารในลาว แต่ก็มีการระบุอย่างชัดเจนในเอกสารของกระทรวงต่างประเทศที่ไม่เป็นความลับอีกต่อไปว่าไทยสนับสนุนนายพลพุมมี หน่อสะหวานในการสู้รบที่เวียงจันทน์ ดูรายละเอียดเพิ่มเติมได้ใน Sutayut Osornprasop, “Thailand and the Secret War in Laos: The Origins of Engagement,” in *Cold War Southeast Asia*, ed. Malcolm H. Murfett (Singapore: Marshall Cavendish International, 2012), 185.

³¹ *Ibid.*, 185.

³² รายงานข่าวจากเวียงจันทน์ ในหนังสือพิมพ์ *The New York Time* ฉบับวันที่ 18 กันยายน พ.ศ. 2512 ตรวจพบว่ามีการพบเห็นทหารสัญชาติไทยใส่เครื่องแบบของกองทัพแห่งชาติลาว ทชล. เข้าร่วมในสงคราม ซึ่งข้อมูลนี้ปรากฏในบทความเรื่อง Laos: The Forgotten War Widens ของ Joseph J. Zasloff ตีพิมพ์ในวารสาร *Asian Survey* เมื่อปี พ.ศ. 2513 แสดงให้เห็นการรับรู้ภายนอกประเทศเกี่ยวกับเรื่องการดำรงอยู่ของทหารไทยในสมรภูมิลาวไม่สามารถปกปิดได้สมบูรณ์ อ้างถึงใน Joseph J. Zasloff, “Laos: The Forgotten War Widens,” *Asian Survey* 10, no.1 (January 1970), 65-72.

สหรัฐอเมริกาเท่านั้น³³ บทสัมภาษณ์ของเจ้าสุภานุวงศ์ที่กล่าวถึงการดำรงอยู่ของทหารไทยในลาวตอกย้ำว่า ประเทศไทยละเมิดความตกลงระหว่างประเทศว่าด้วยความเป็นกลางลาวโดยสมบูรณ์ ไม่ใช่แค่สนับสนุนสหรัฐอเมริกาให้นำเครื่องบินไปทิ้งระเบิดในลาวเพื่อป้องกันประเทศตามคำกล่าวอ้างของกระทรวงต่างประเทศไทย³⁴ แต่เป็นการส่งทหารเข้าไปร่วมรบในสมรภูมิโดยตรง เจกเซนกรณีของการส่งทหารไทยไปในเวียดนาม

ในประเทศไทยการรายงานข่าวเกี่ยวกับทหารไทยในสงครามลาวเริ่มต้นครั้งแรกในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2514 ดังจะเห็นได้จากหนังสือพิมพ์เดลินิวส์และสยามรัฐที่ลงข่าวเกี่ยวกับการส่งทหารไทยเข้าไปรบในลาว อย่างไรก็ตาม ข่าวเกี่ยวกับทหารไทยในลาวมักเป็นการรายงานข่าวที่คลุมเครือและไม่ได้บอกแหล่งที่มาของข้อมูลดังกล่าวอย่างแน่ชัด เพียงแต่เป็นการหยิบข่าวต่างประเทศมาเล่าเป็นหลัก การรายงานข่าวดังกล่าวทำให้ทางรัฐบาลไทยต้องรีบออกมาปฏิเสธในทันทีว่าเป็นข่าวลือข่าวโคมลอยที่เชื่อถือไม่ได้³⁵ กล่าวได้ว่าในช่วงนี้สังคมเริ่มรับรู้ถึงการมีตัวตนของทหารไทยในลาว แต่ยังคงอยู่ในสภาวะของความคลุมเครือ

อย่างไรก็ตาม สาเหตุส่วนหนึ่งที่ทำให้สังคมไทยเริ่มรับรู้ถึงการมีตัวตนอยู่ของทหารไทยในลาวใน พ.ศ. 2514 เพราะทางกองทัพเริ่มเปิดรับสมัครพลเรือนเข้าไปรบในลาวภายใต้กองกำลังที่มีชื่อว่า “ทหารเสือพราน”³⁶ จึงเป็นสาเหตุให้การรู้ไหลในเรื่องของข้อมูลเริ่มเกิดขึ้น ควรกล่าวด้วยว่า การส่งกองกำลังทหารเสือพรานเข้าไปในลาวเกิดขึ้นในช่วงที่ลาวฝ่ายขวากำลังเฟื่องพล้ออย่างหนักหลังสหรัฐอเมริกาประกาศถอนทหารใน พ.ศ. 2512

จนกระทั่งใน พ.ศ. 2516 ความชัดเจนเกี่ยวกับทหารไทยในสงครามลับในลาวเริ่มปรากฏมากขึ้น จากการใช้โฆษณากระทรวงต่างประเทศของสหรัฐอเมริกา ออกมาประกาศอย่างเป็นทางการในช่วงเดือนพฤษภาคมปีนั้นว่า มีทหารไทยนอกประจำการสู้รบกับคอมมิวนิสต์

³³ Prince Souphanouvong, “Call for Peace in Laos,” *New York Time* (9 November 1970) ใน หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. กต.80/294 หนังสือพิมพ์ตัดจากหนังสือพิมพ์ต่างประเทศ (พ.ศ. 2511-2514)

³⁴ ใน พ.ศ. 2508 มีข่าวเกี่ยวกับเครื่องบินสหรัฐอเมริกาในประเทศไทยได้บินปฏิบัติการเข้าไปในพื้นที่ประเทศลาวและเวียดนามเหนือจนเป็นที่ถูกกล่าวถึงและถูกวิจารณ์ทั้งในและนอกประเทศ ทั้งนี้ ในส่วนราชการในพื้นที่ก็ไม่ทราบข้อเท็จจริงเรื่องนี้ ส่งผลให้ทางหน่วยงานรัฐของประเทศไทยต้องส่งหนังสือไปชี้แจงกับผู้ว่าราชการทุกจังหวัด เพื่อให้พึงระมัดระวังในการใช้ถ้อยคำในการตอบโต้ประชาชนหากจำเป็นต้องชี้แจง โดยให้ผู้แถลงข่าวรายงานแก่ประชาชนว่า กำลังทางอากาศหรือเครื่องบินสหรัฐอเมริกาที่เข้ามาในประเทศไทยนั้น “เพื่อป้องกันประเทศไทยโดยเฉพะตามข้อตกลงระหว่างประเทศที่ทางรัฐบาลไทยทำกับรัฐบาลสหรัฐอเมริกา และไม่มีข้อตกลงใด ๆ ที่จะยอมให้สหรัฐอเมริกาใช้ฐานทัพของประเทศไทยออกไปปฏิบัติการโจมตีประเทศอื่นตามข่าวลือและโฆษณาชวนเชื่อที่ฝ่ายตรงข้ามโจมตีรัฐบาลไทย นอกเหนือการป้องกันประเทศไทยเท่านั้น อ้างถึงใน หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. [1] มท. 3.1.5.185 เอกสารสำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย กองการข่าวและการต่างประเทศ เรื่อง การแถลงข่าวเกี่ยวกับปฏิบัติการของเครื่องบินสหรัฐในประเทศไทย (17 มิ.ย. - 9 ส.ค. 2508)

³⁵ “ทหารไทยร่วมรบด้วย,” *สยามรัฐ*, 4 กุมภาพันธ์ 2514. และ หลวง กลางกรุง, “เหนือได้ออกตก เหตุการณ์ในประเทศลาว กำลังอยู่ในขั้นคับขัน ผู้อพยพหลบภัยเข้ามาพึ่งพาเป็นเรื่อ่นาระวังเพราะไม่มีโอกาสรู้ว่าเป็นลาวดีหรือลาวร้าย,” *เดลินิวส์*, 26 กุมภาพันธ์ 2514.

³⁶ บัญชร ชาวลศิลป์, 2503 *สงครามลับ สงครามลาว* (กรุงเทพฯ: แสงดาว, 2565), 225.

ในพื้นที่ลาวจริง พร้อมทั้งมีการเปิดเผยข้อมูลว่ามีจำนวนทั้งสิ้น 15,000 คน³⁷ สาเหตุหลักที่ทางสหรัฐอเมริกาต้องประกาศเรื่องดังกล่าวเกี่ยวข้องกับกรณีลงนามใน “ข้อตกลงสัญญาสันติภาพปารีส” เพื่อยุติสงครามเวียดนาม ที่ได้ลงไว้ตั้งแต่วันที่ 27 มกราคม พ.ศ.2516 ซึ่งทางรัฐบาลสหรัฐอเมริกาออกมามีประกาศเรื่องนี้โดยหวังว่าทุกฝ่ายจะปฏิบัติตามข้อตกลงสัญญาสันติภาพเพื่อให้ทหารต่างชาติออกจากพื้นที่ให้เร็วที่สุด³⁸ การออกมายอมรับของสหรัฐอเมริกา ทำให้กองทัพออกมาตอบโต้ในกลางเดือนพฤษภาคมปีเดียวกัน พลเอกประภาส จารุเสถียร (ยศขณะนั้น) ได้ตอบคำถามของผู้สื่อข่าวชาวไทยเรื่องทหารไทยในลาวว่า “ผมจะไปรู้ได้อย่างไร ในเมื่อพวกนั้นเข้าไปข้ามมาอยู่ตลอดเวลา พอเก็บเงินได้เขาก็กลับประเทศไทย”³⁹

การออกมายอมรับการมีอยู่ของทหารไทยในลาวพร้อมกับการอธิบายว่าคนพวกนี้ไม่เกี่ยวข้องกับกองทัพแต่อย่างใด เพราะคนไทยกลุ่มนี้ไปรบในนามของทหารรับจ้าง มิใช่ทหารของกองทัพไทย เป็นการตัดความสัมพันธ์ระหว่างกองทัพกับทหารไทยกลุ่มนี้โดยสมบูรณ์ ยิ่งไปกว่านี้ การให้เหตุผลว่าคนกลุ่มนี้รบเพื่อเงินค่าจ้าง ยิ่งเป็นการตอกย้ำภาพความเป็นทหารรับจ้างที่รบเพื่อเงินค่าจ้างเพียงอย่างเดียว ในช่วง พ.ศ. 2516 จะเห็นถึงกระแสการวิพากษ์วิจารณ์โจมตีทหารไทยในสงครามลับในลาวมากขึ้น โดยเฉพาะจากกลุ่มปัญญาชนนิสิตนักศึกษาฝ่ายก้าวหน้าหรือฝ่ายซ้าย⁴⁰

4. “ความเป็นวีรบุรุษ” ของทหารรับจ้างไทยที่ปรากฏผ่านสารนิยายของสุมงู ทศพล

การรับรู้ของสังคมไทยที่มีต่อบรรดาทหารไทยในสมรภูมิลาวถูกรับรู้ในแง่ลบเสียส่วนใหญ่ โดยถูกจดจำในฐานะของทหารรับจ้างที่เข้าร่วมรบเพราะความต้องการเงินค่าจ้างจำนวนมากที่ซีไอเอมอบให้ ความตกต่ำของระบอบเผด็จการทหารใน พ.ศ. 2516 ยังมีส่วนให้ภาพลักษณ์ของทหารไทยในลาวตกต่ำตามไปด้วย ประกอบกับข้อเท็จจริงที่เปิดเผยออกมาว่ารัฐบาลและกองทัพปกปิดเรื่องการมีอยู่ของทหารกลุ่มนี้มาโดยตลอด ก็ยิ่งสร้างความไม่พอใจและความขุ่นเคือง

³⁷ “ยังไม่ประกาศเป็นทางการ สหรัฐว่ามีทหารไทยในลาว 15,000 คน,” *เดลินิวส์*, 14 พฤษภาคม 2516.

³⁸ ข้อตกลงสัญญาสันติภาพปารีส ได้ระบุเอาไว้ว่าทหารสหรัฐอเมริกาและทหารต่างชาติอื่นๆ ที่เป็นพันธมิตรกับสหรัฐอเมริกาและเวียดนามใต้ต้องอยู่กับที่เพื่อรอการถอนทัพ ทุกฝ่ายต้องหยุดยิงพร้อมกัน อันเป็นการยุติสงครามในภูมิภาคอินโดจีน คุรยาละเอียดเพิ่มเติมได้ใน “ยังไม่ประกาศเป็นทางการ สหรัฐว่ามีทหารไทยในลาว 15,000 คน,” *เดลินิวส์*, 14 พฤษภาคม 2516., “เผยสัญญาศึกเวียดนาม,” *เดลินิวส์*, 26 มกราคม 2516.

³⁹ ผู้สื่อข่าวอิสระประจำลาว, ลาวและปัญหาทหารรับจ้าง, *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* 11, ฉ.10 (ตุลาคม 2516): 55.

⁴⁰ ดังจะเห็นได้จากบทความที่ปรากฏในวารสารสังคมศาสตร์ปริทัศน์ในช่วง พ.ศ. 2516 โดยเฉพาะฉบับเดือนตุลาคม ที่มีบทความเกี่ยวกับสงครามลับในลาวถึง 7 บทความ โดยเป็นเรื่องเกี่ยวกับทหารรับจ้างไทยถึง 2 บทความ คือ บทความของสุชาติ สวัสดิ์ศรี เรื่อง “บทบาททหารรับจ้าง: เกียรติภูมิของชาติอยู่ที่ไหน” และ บทความของผู้สื่อข่าวอิสระประจำลาว เรื่อง “ลาวและปัญหาทหารรับจ้างไทย” ใน ประจักษ์ ก้องกีรติ, และแล้วความเคลื่อนไหวก็ปรากฏ : การเมืองวัฒนธรรมของนักศึกษาและปัญญาชนก่อน 14 ตุลาฯ, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพฯ: ฟาเดียวกัน, 2556), 221.

แก่สังคมไทยเป็นอย่างมาก ดังจะเห็นได้จากบทความที่ลงตีพิมพ์ในวารสาร *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* ในช่วง พ.ศ. 2516 อย่างบทความเรื่อง “บทนำทหารรับจ้าง: เกียรติภูมิของชาติอยู่ที่ไหน” ของสุชาติ สวัสดิ์ศรี ที่ได้วิพากษ์วิจารณ์การดำเนินนโยบายของรัฐบาลไทยกรณีสงครามอินโดจีน และการมีอยู่ของกองกำลังทหารรับจ้างไทยในภูมิภาคนี้ว่าเป็นเรื่องไม่สมควร พร้อมทั้งยังวิพากษ์วิจารณ์ทหารรับจ้างในแง่ลบว่า เป็นสุนัขรับใช้นโยบายต่างประเทศที่ขายวิญญาณตนเองเพื่อเศษเงิน ไม่มีเกียรติภูมิใด ๆ ทั้งสิ้น⁴¹ หรือในบทความ “ลาวและปัญหาทหารรับจ้างไทย” ในวารสารฉบับเดียวกันของผู้สื่อข่าวอิสระประจำลาว บทความนี้แสดงให้เห็นชัดเจนว่าทหารรับจ้างไทยมีปัญหา เนื่องจากส่วนใหญ่มาจากพลเรือนที่สมัครไปรบ ไม่มีความเป็นทหารมืออาชีพ และเมื่อสงครามสิ้นสุดมีโอกาสน้อยที่คนเหล่านี้จะใช้วิชาความรู้สมัยเป็นทหารมาก่อนอาชญากรรม⁴²

สำหรับการเลือกใช้อวสารสังคมศาสตร์ปริทัศน์ ในฐานะหลักฐานสำคัญที่แสดงให้เห็นถึงการรับรู้ในแง่ลบของสังคมไทยต่อทหารรับจ้างไทยที่แปรผันไป สืบเนื่องมาจากข้อมูลและทัศนะเกี่ยวกับสงครามอินโดจีนที่ปรากฏในบทความของวารสารนี้ ถูกนำไปอ้างอิงในนิตยสารของปัญญาชนฉบับอื่น ๆ รวมทั้งในสิ่งพิมพ์นักศึกษา บางกรณีบทความในวารสารสังคมศาสตร์ปริทัศน์สามารถนำไปใช้อ้างอิงให้กับข่าวในหนังสือพิมพ์รายใหญ่ของประเทศไทยเช่นกัน⁴³

สยุมภูเลือกใช้ภาพ “วีรบุรุษ” (heroes) เพื่อตอบโต้การรับรู้ในแง่ลบ ภาพวีรบุรุษเป็นภาพจำในแง่บวกที่ทหารมักใช้และผูกขาดมาเป็นเวลาช้านาน เพราะเป็นภาพจำที่สามารถสร้างความคุณค่าและความชอบธรรมในการรบของทหารได้เป็นอย่างดี คำว่าวีรบุรุษนั้นได้มีการให้นิยามอย่างกว้างไว้ในพจนานุกรมภาษาอังกฤษของเคมบริดจ์ (Cambridge dictionary) ว่าเป็น “บุคคลที่เชิดชู ความกล้าหาญ (bravery), ความสำเร็จ หรือ มีคุณสมบัติที่ดี” ซึ่งนิยามนี้ไม่ได้กำหนดตายตัวว่าพฤติกรรมดังกล่าวต้องถูกผูกมัดกับทหารเพียงอย่างเดียว คนธรรมดาก็สามารถเป็นวีรบุรุษได้ เมื่อยึดนิยามที่ว่านี้ จะเห็นได้ถึงความสอดคล้องกับตัวทหารรับจ้างในสารนิยายของสยุมภูอย่างมาก เพราะทหารรับจ้างในเรื่องของสยุมภู เป็นเพียงคนธรรมดาทั่วไปที่ส่วนใหญ่ไม่ได้มีพื้นเพเป็นทหาร แต่ทว่าก็ได้กระทำการที่พิเศษ หรือสิ่งที่ดึงดูดใจบางอย่าง จนกลายเป็นวีรบุรุษในที่สุด สิ่งดึงดูดที่ทหารรับจ้างในสารนิยายของสยุมภูได้กระทำนั้นคือ

⁴¹ สุชาติ สวัสดิ์ศรี, “บทนำทหารรับจ้าง: เกียรติภูมิของชาติอยู่ที่ไหน,” *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* 11, ฉ.10 (ตุลาคม 2516): 12.

⁴² ผู้สื่อข่าวอิสระประจำลาว, “ลาวและปัญหาทหารไทยรับจ้าง,” *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* 11, ฉ.10 (ตุลาคม 2516): 61.

⁴³ ความน่าเชื่อถือในด้านข้อมูลของบทความที่ตีพิมพ์ในวารสารสังคมศาสตร์ปริทัศน์ สามารถนำมาใช้อ้างอิงเป็นแหล่งข่าวในหน้าหนังสือพิมพ์ได้ในช่วงเวลาดังกล่าว อาทิ เคยมีการหยิบบทความเรื่อง “ปัญหาทหารต่างด้าวในประเทศไทยและนโยบายต่างประเทศของไทย” ของถนัด คอมันตร์ ที่ตีพิมพ์ในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2516 มาลงในหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ บทความดังกล่าวของถนัด ส่งผลให้ ประภาส จารุเสถียร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ณ เวลานั้น ต้องออกมาชี้แจงโดยด่วน เนื่องจากบทความชิ้นนี้ที่เผยแพร่อย่างกว้างขวางต่อสังคมไทย ซึ่งเป็นการส่งผลต่อภาพลักษณ์ของรัฐบาลไทยโดยตรง ดูรายละเอียดเพิ่มเติมใน “ประภาสตำหนักนครนี้ทหารอเมริกันในไทย ไม่น่าเขียนบทความลง นสพ.,” *เดลินิวส์*, 3 พฤษภาคม 2516.

การเลือกจะสมัครไปรบอย่างกล้าหาญเพื่อปกป้องสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ อันเป็นสิ่งดีงามที่ถูกกำหนดให้เป็นหลักการทั่วไปที่คนไทยทุกคนต้องยอมรับ⁴⁴

การเสนอว่าทหารรับจ้างไทยมีเจตจำนงในการไปรบเพื่อปกป้องสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ในสารนิยายของสยมภูเป็นการแสดงความเป็นวีรบุรุษและเป็นการลบล้าง การรับรู้ของสังคมไทยที่มองว่าทหารรับจ้างเหล่านี้ล้วนไปรบเพราะเงินค่าจ้างเพียงอย่างเดียว ใน *วันชโลมเลือด* เล่าถึงเรื่องยุทธการบุกยึดพื้นที่สกายไลน์คืนจากกลุ่มเวียดนามเหนือ ซึ่งยุทธการดังกล่าวนำโดย “คำคม”⁴⁵ หนึ่งในเสนาธิการทหารของฝั่งไทย ฉากการสนทนา ในเรื่องตอนหนึ่ง สยมภูได้แสดงความน้อยเนื้อต่ำใจที่สังคมมองพวกตนเป็นทหารรับจ้างที่รับเงิน ค่าจ้างจากซีไอเอ สยมภูเล่าว่าในบางครั้งเมื่อทหารรับจ้างรับเงินมาก็ไม่ได้ทำตามคำสั่งทุกครั้ง เพราะบางครั้งก็เสี่ยงอันตรายเกินไป แต่ทว่าหากเปลี่ยนสนามรบเป็นพื้นที่ในประเทศไทยเมื่อไร พวกทหารรับจ้างทุกคนล้วนยอมอุทิศชีวิตของตนเพื่อสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ในทันทีโดยไม่ต้องมีเงินค่าจ้างมาเป็นแรงจูงใจ เพราะทหารรับจ้างทุกคนล้วนรักในแผ่นดินบ้านเกิดอย่างแรงกล้า

⁴⁴ การที่สถาบัน “ชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์” ถูกสร้างคุณค่าให้กลายเป็น “สิ่งดีงาม” หรือ “สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ใครจะละเมิดไม่ได้” นั้น ผู้วิจัยคาดว่าเกิดขึ้นในช่วง ทศวรรษ 2490 จากความช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกา ที่ต้องการสนับสนุนและยกระดับสถานะของสถาบันพระมหากษัตริย์ไทยให้มีความสำคัญต่อสังคม เพื่อต่อต้านภัยคุกคามคอมมิวนิสต์จากทฤษฎีโดมิโน ผ่านการใช้ยุทธศาสตร์การโฆษณาชวนเชื่อ (psychological strategy) คู่ขนานไปกับการสนับสนุนทางทหาร โดยทางสหรัฐอเมริกาได้ผลักดันให้สถาบันพระมหากษัตริย์เป็นแกนกลางต่อต้านคอมมิวนิสต์ในไทย เพราะสถาบันดังกล่าวถูกเข้าใจว่าเป็นจารีตและประเพณีที่อยู่คู่สังคมไทยมายาวนาน ซึ่งแผนการของสหรัฐอเมริกาประสบความสำเร็จอย่างมาก อ้างถึงใน ณัฐพล ใจจริง, “การเมืองไทยสมัยรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ภายใต้ระเบียบโลกของสหรัฐอเมริกา (พ.ศ. 2491-2500),” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์ สาขา รัฐศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2552), 155-160.

หากมองในแง่ของปัจจัยภายในประเทศ การที่สถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ถูกให้ความสำคัญ เป็นเพราะส่วนหนึ่งกลุ่มชนชั้นนำไทยและกลุ่มทหารให้การสนับสนุนอย่างเต็มที่ ดังจะเห็นได้จาก กรณีหลังรัฐประหาร 2500 รัฐบาลที่นำโดยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้ฟื้นฟูบทบาทสถาบันพระมหากษัตริย์อย่างหนัก โดยเฉพาะการทำให้สถาบันพระมหากษัตริย์เป็นศูนย์รวมจิตใจและเป็นตัวแทนของ “ชาติ” คุรายละเอียดเพิ่มเติมได้ใน ทักษะ เฉลิมเกียรติ, *การเมืองระบบพ่อขุนอุปถัมภ์แบบเผด็จการ*, พิมพ์ครั้งที่ 5, แก้ไขเพิ่มเติม (กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 2561), 349-371.

⁴⁵ ตัวละคร “คำคม” ในสารนิยายเรื่อง “วันชโลมเลือด” ของสยมภู ทศพล จากเอกสารที่เปิดเผยในภายหลัง พบว่าเป็นชื่อรหัสของเสนาธิการทหารไทยที่มีตัวตนอยู่จริงในสมรภูมिसงครามลับในลาว โดยมีชื่อจริงว่า “พันตรี จรรย์ นิมประดิษฐ์” เป็นผู้บังคับบัญชาของพัน ทหารเสือพรานที่ 41 ต่อมารับราชการในพื้นที่กองทัพภาคที่ 2 จนถึงยศ พันเอก ตำแหน่งรองเสนาธิการ และเสียชีวิตในหน้าที่เมื่อวันที่ 8 มิถุนายน พ.ศ. 2526 อ้างถึงใน บัญชร ชาวาลศิลป์, *2503 สงครามลับ สงครามลาว* (กรุงเทพฯ: แสงดาว, 2565), 235.

“พวกเราเป็นทหารรับจ้างก็ต้องรบแบบทหารรับจ้าง ไม่สั่งก็ไม่ทำ ถึงสั่ง บางครั้งก็แอบเลี้ยง ๆ ไปอย่างข้าง ๆ คู ๆ ทหารรับจ้างเรารบเพื่อเงิน ทหารอาชีพที่มาอยู่ที่นี่ก็เพื่อเงิน บางครั้งเงินก็ทำให้พวกเราไม่กล้า เสียงตายได้เหมือนกันนะครับ แต่ถ้าไปรบกันในพื้นที่ที่อยู่ในเขตประเทศไทยแล้ว ถึงไม่มีเงินดอลลาร์ จะมีแต่เงินเดือนและเบี้ยเลี้ยงที่แทบจะไม่พอเลี้ยงชีพ แต่ทุกคนก็มีสิ่งที่เคารพเทิดทูนอยู่เหนือเกล้า ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ คือสัจจะประจำใจที่ยึดมั่นอยู่ในดวงใจของทหารทุกคน แล้วทำไมพวกผมจะยอมตายไม่ได้”⁴⁶

ในสารนิยายเรื่อง *ค่ายนรกเตียนเบียนฟู* เล่าถึงฉากการปะทะกันระหว่างเชลยศึกชาวไทยสองกลุ่ม ระหว่างฝ่ายจงรักภักดีต่อชาติไทยและฝ่ายที่หนีไปคบค้าสมาคมกับคอมมิวนิสต์ สารนิยายได้เล่าว่าในบรรดาทหารรับจ้างฝ่ายจงรักภักดีส่วนใหญ่เป็นอดีตคนที่เคยก่ออาชญากรรมหรือเคยติดคุกมาแล้ว แต่เมื่อพวกเขาเหล่านั้นได้สมัครมารบในฐานะทหารรับจ้างในลาวก็ไม่เคยคิดที่จะขายอุดมการณ์หรือขายชาติแก่ชนบถกลุ่มซึ่งสุขุมภูระบุว่าเป็นทหารไทยยศสูงบางคน ที่เมื่อถูกจับเป็นเชลยเหมือนกันแต่กลับเลือกขายชาติเพื่อเอาตัวรอด สุขุมภูเล่าไว้ว่า

“ทหารรับจ้างหลายคนที่โดนจับมาเป็นเชลยศึกเคยผ่านอดีตที่ทุจริต ผิดกฎหมายมาแล้วอย่างโชกโชน เขาเหล่านั้นเป็นบุคคลที่ไม่พึงปรารถนาของสังคม . . . ชะตาชีวิตทำให้เขาเหล่านั้นก้าวมาสู่อาชีพที่จะต้องขายชีวิตกินเพื่อความอยู่รอดของปากและท้อง . . . แต่ทุกคนก็ไม่เคยขายชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ดังเช่นของคนบางคนที่สวมเครื่องแบบอันมีเกียรติ และ โกঁหู้ แต่ทว่าจิตใจ โสมม จนไม่มีอะไรเปรียบ”⁴⁷

⁴⁶ สุขุมภู ทศพล, *วันชโลมเลือด* (กรุงเทพฯ: ผ่านฟ้าพิทยา, 2518), 142.

⁴⁷ สุขุมภู ทศพล, *ค่ายนรกเตียนเบียนฟู* (กรุงเทพฯ: ประพันธ์สาส์น, 2519), 49.

สำหรับในสารนิยายชุด *นรกเดียนเบียนฟู* ที่เล่าถึงชีวิตการตกเป็นเชลยศึกของสุมภูในเวียดนามเหนือ (ในช่วง พ.ศ. 2515-2516)⁴⁸ นั้นพบว่า เนื้อหาที่สุมภูเล่าในสารนิยายตอนนี้สอดคล้องและตรงกับบันทึกความทรงจำของชัยชาญ หาญนาวี อดีตทหารไทยที่เคยเข้าร่วมในสงครามลับในลาวเช่นเดียวกับสุมภูอย่างมาก ชัยชาญซึ่งถูกฝ่ายเวียดนามเหนือจับกุมเป็นเชลยกล่าวถึงการแบ่งฝักแบ่งฝ่ายในค่ายกักกันเชลยที่ขังรวมเชลยศึกชาวไทยทั้งหมดไว้ว่า มีเชลยศึกชาวไทยบางส่วนที่หักหลังประเทศไทยไปเข้ากับอุดมการณ์แบบคอมมิวนิสต์เพื่อเอาตัวรอดสร้างความไม่พอใจให้กับเชลยศึกชาวไทยฝ่ายรักชาติ จนเกิดการทะเลาะวิวาทกันเองระหว่างเชลยศึกชาวไทยบ่อยครั้ง⁴⁹ ยิ่งไปกว่านี้ ใน *หักด่านเพชรฆาต* ของสุมภูยังได้พาดพิงถึงตัวละครที่ชื่อ “ประชา หาญนาวี”⁵⁰ เอาไว้ด้วย ซึ่งเป็นคนเดียวกับชัยชาญ หาญนาวี อย่างแน่นอน โดยชัยชาญได้เล่าเอาไว้ในบันทึกความทรงจำของตนว่า ทันทีที่ตนถูกจับเป็นเชลย ตนได้พรางชื่อเรียกตัวเองว่า “ประชา หาญนาวี” แทนที่จะใช้ชื่อจริงว่าชัยชาญ ทำให้หลายครั้งบรรดาเชลยศึกไทยต่างล้วนเข้าใจผิดและเรียกชื่อประชาแทนชัยชาญเสมอ⁵¹ และตัวละครนี้ได้รับการไว้อาลัยจากบรรดาเชลยศึกชาวไทยฝ่ายรักชาติอย่างมาก จากการที่มีประสบการณ์ในฐานะเชลยศึกอย่างยาวนานโดยในบันทึกความทรงจำของชัยชาญก็ได้เล่าในทำนองเดียวกันว่าเชลยศึกชาวไทยหลายคนต่างเชิดชูและยกย่องตนในฐานะเชลยศึกผู้มากประสบการณ์ ทั้งพร้อมใจกันเรียกตนว่าพี่ใหญ่ของเชลยศึกชาวไทย⁵²

ภาพวีรบุรุษอีกรูปแบบที่มีการนำเสนอในสารนิยายของสุมภู คือ วีรบุรุษผู้กล้าหาญและเสียสละตน ซึ่งเป็นไปตามคุณสมบัติอีกประการที่วีรบุรุษส่วนใหญ่ควรมี นั่นคือความเสียสละดังที่ Barry R. Schlenker นักจิตวิทยา ผู้เชี่ยวชาญด้านการประกอบสร้างอัตลักษณ์และตัวตนได้เสนอเอาไว้ว่า การทำสิ่งที่ถูกต้องเป็นพื้นฐานของการกระทำที่กล้าหาญ (heroism) อันเป็นคุณสมบัติของความเป็นวีรบุรุษ (hero) แต่โดยส่วนใหญ่มักเกี่ยวข้องกับ “การเสียสละส่วนตัว”

⁴⁸ สารนิยายชุด “นรกเดียนเบียนฟู” ตีพิมพ์ปี 2519 สำนักพิมพ์ประพันธ์สาส์น ประกอบด้วยพ็อกเก็ตบุ๊ก 4 เล่ม อันได้แก่ กองพันปีศาจ ชุมทางนรก ค่ายนรกเดียนเบียนฟู และหักด่านเพชรฆาต เนื้อหาว่าด้วยช่วงการถูกจับเป็นเชลยศึกของสุมภู จากทหารฝ่ายเวียดนามเหนือ โดยแม้สุมภูจะเล่าว่าค่ายกักกันเชลยที่ตนถูกจับจะเป็น “ค่ายเดียนเบียนฟู” แต่หากยึดตามเนื้อหาในสารนิยายของสุมภูที่เล่าว่าพบกับชัยชาญ หาญนาวีในเรื่อง ผู้วิจัยค่อนข้างเชื่อว่าค่ายกักกันที่มีชื่อว่า “ค่ายฟูเยิน” เนื่องจากหากเทียบเคียงกับบันทึกความทรงจำของชัยชาญ “ค่ายฟูเยิน” จะเป็นค่ายที่รวมเชลยศึกชาวไทยเอาไว้มากที่สุด อ้างถึงในชัยชาญ หาญนาวี, *เชลยศึกทรหด เล่มที่ 2* (ม.ป.ท.: ม.ป.ท., 2544), 93. ดังนั้น ผู้วิจัยมองว่าสารนิยายชุดนี้เล่าถึงการถูกจับเป็นเชลยของสุมภูที่ค่ายฟูเยินในประเทศเวียดนามเหนือมากกว่าจะเป็นที่เดียนเบียนฟูตามชื่อเรื่อง

⁴⁹ เรื่องเดียวกัน, 132.

⁵⁰ ตัวละครประชา หาญนาวี ปรากฏตัวในสารนิยายชุดนรกเดียนเบียนฟู เล่ม “หักด่านเพชรฆาต” โดยสุมภูเล่าว่าภายหลังได้เปลี่ยนชื่อเป็นชัยชาญ หาญนาวี อ้างถึงใน สุมภู ทศพล, *หักด่านเพชรฆาต* (กรุงเทพฯ: ประพันธ์สาส์น, 2519), 76.

⁵¹ ชัยชาญ หาญนาวี, *เชลยศึกทรหด เล่มที่ 2* (ม.ป.ท.: ม.ป.ท., 2544), 22.

⁵² เรื่องเดียวกัน, 128.

อย่างเสียไม่ได้⁵³ ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ความเสียสละคือสิ่งที่เป็นองค์ประกอบร่วมควบคู่กับความกล้าหาญ

ใน *นักรบรับจ้าง* สยามภูเล่าถึงสถานการณ์ที่คับขันของฝ่ายทหารรับจ้างไทย เมื่อกระสุนหมด แทนที่จะเลือกหนีเอาตัวรอด บรรดาทหารรับจ้างไทยกลับคิดสู้ต่อ โดยการติดดาบปลายปืนวิ่งเข้าโจมตีไปที่ข้าศึกแทน เป็นการแสดงความกล้าหาญ พร้อมทั้งยอมตายเพื่อรักษาเกียรติของตน ควรกล่าวได้ว่าเป็นการเสียสละชีวิตตนเองก็ว่าได้

“ติดดาบปลายปืน . . . ปลดเบ้สนามออก . . . เสร็จแล้ว พังคำสั่งต่อไป เจียบไปชั่วอึดใจผมชบครามแน่นไม่มีทางเลือกที่ดีกว่านี้อีกแล้ว กระสุนหมด . . . สู้ก็ตาย . . . ถอยก็ตาย สถานการณ์มันบีบบังคับให้ผมต้องเลือกเอาทางใดทางหนึ่งและบัดนี้ผมก็ได้เลือกวิธีดังกล่าวเอาไว้เรียบร้อยแล้ว ดาบปลายปืนถูกเปลือยฝักออกแล้วสวมเข้าไปบริเวณใต้ปากลำกล้อง มือทั้งสองเลื่อนมากระชับปืนในท่าเตรียมแทง”⁵⁴

สำหรับเนื้อหาใน *นักรบรับจ้าง* ซึ่งเป็นหนึ่งในสารนิยายตอนยาวของสยามภูชุด *ไม่มีคำตอบจากทุ่งไหหิน*⁵⁵ ที่ประกอบไปด้วยพ็อกเก็ตบุ๊ก 6 เล่มจบนั้น ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าคือ “ศึกชิงชำทอง” ที่เกิดขึ้นในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2515 ภายหลังจากที่สูญเสียพื้นที่ทุ่งไหหินให้กับฝ่ายโลกคอมมิวนิสต์ในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2514 ทางฝ่ายเวียดนามเหนือก็ได้รุกคืบบุกโจมตีพื้นที่ “ล่องแจ้ง” ต่อทันที ใน พ.ศ. 2515⁵⁶ ซึ่งล่องแจ้งเปรียบได้กับปราการด่านสุดท้ายของฝ่ายโลกเสรีในลาว หากฝ่ายโลกเสรีสูญเสียล่องแจ้งให้กับฝ่ายคอมมิวนิสต์ จะถือได้ว่าเป็นความปราชัยของฝ่ายโลกเสรีในสมรภูมิลาวอย่างสมบูรณ์ เป็นเหตุให้ฝ่ายโลกเสรีต้องวางกำลังอย่างแน่นหนาในพื้นที่ “ชำทอง (Sam Thong)” และ “สกายไลน์ (skyline)” อันเป็นด่านหน้าก่อนจะถึงล่องแจ้ง ทำให้ในช่วงระยะเวลาหลังจากทุ่งไหหินแตก เมื่อเข้าเดือนมกราคม พ.ศ. 2515 จึงเกิดการปะทะกันอย่างหนักระหว่างฝ่ายโลกเสรีและฝ่ายโลกคอมมิวนิสต์ในสองพื้นที่นี้ ต่างฝ่ายต่างผลัดกันแพ้และชนะเรื่อยมา จนกระทั่งเมื่อเข้าสู่เดือนมีนาคม พ.ศ. 2515 ได้เกิดจุดเปลี่ยนสำคัญ นั่นคือ

⁵³ Barry R. Schlenker, Michael F Weigold, and Kristine A. Schlenker, “What Make A Hero? The Impact of Integrity on Admiration and Interpersonal Judgment,” *Journal of Personality* 76, no.2 (April 2008): 323.

⁵⁴ สยามภู ทศพล, *ไม่มีคำตอบจากทุ่งไหหิน เล่ม 1 นักรบรับจ้าง* (กรุงเทพฯ: บรรณกิจ, 2519), 135.

⁵⁵ สารนิยายตอนยาวของสยามภูชุด “ไม่มีคำตอบจากทุ่งไหหิน” ประกอบไปด้วยพ็อกเก็ตบุ๊ก 6 เล่มจบ อันได้แก่ 1. นักรบรับจ้าง 2. หลังเล็ดทาแผ่นดิน 3. เเชษฐุหน้ามัจจุราช 4. วันมหาประลัย 5. เกิดมาฆ่า 6. สนามรบสนามเลือด

⁵⁶ ชาลี คุชเนอร์, *สงครามลาว ยุทธภูมิล่องแจ้ง* (นนทบุรี: ชูติมาการพิมพ์, 2550), 146-147.

การที่ฝ่ายโลกคอมมิวนิสต์สามารถช่วงชิงพื้นที่สกายไลน์และท่าทางได้เบ็ดเสร็จ⁵⁷ อย่างไรก็ตามในเดือนเมษายน พ.ศ. 2515 ฝ่ายโลกเสรีได้ยึดพื้นที่สกายไลน์คืนได้สำเร็จ จากนั้นจึงวางแผนชิงพื้นที่ท่าทางต่อในทันที ซึ่งปฏิบัติการชิงท่าทางคืนเกิดขึ้นในเดือนถัดมา พฤษภาคมปีเดียวกัน⁵⁸

สำหรับสาเหตุที่ผู้วิจัยมองว่าเหตุการณ์ในสารนิยายชุดไม่มีคำตอบจากทุ่งไหหินคือศึกชิงท่าทางในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2515 เพราะฉากหลังในสารนิยายเล่มนี้เกิดขึ้นหลังจากทุ่งไหหินแตกในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2514⁵⁹ รวมถึงเล่าว่าฝ่ายโลกเสรีเพิ่งยึดพื้นที่สกายไลน์คืนได้ไม่นาน⁶⁰ จึงอนุมานได้ว่าเหตุการณ์ในสารนิยายชุดนี้เกิดขึ้นหลังยุทธการชิงสกายไลน์ในเดือนเมษายน พ.ศ. 2515 ยิ่งไปกว่านี้ สิ่งที่บ่งบอกได้ชัดเจนที่สุดว่าเรื่องนี้เป็นปฏิบัติการยึดท่าทางคืน คือ การที่เนื้อหาในช่วงท้ายเล่มที่มีการแบ่งกำลังพลทหารรับจ้างเพื่อตีท่าทางคืนนั่นเอง ซึ่งข้อมูลที่สุมมกุเล่ากับเอกสารที่มีการเปิดเผยในภายหลังนั้นคล้ายกันอย่างน่าประหลาดใจ โดยสุมมกุเล่าว่ากองบัญชาการเสือพรานได้แบ่งกำลังออกเป็นสองกลุ่มใหญ่ และกลุ่มใหญ่ที่มีสุมมกุสังกัดอยู่ประกอบไปด้วย กองพัน 606 607 และ 616 รับผิดชอบเข้าตีด้านหน้าสุด⁶¹ ซึ่งแม้จะต่างกับเอกสารจริงที่มีการระบุว่าแบ่งกองกำลังออกเป็นสามส่วน แต่ในส่วนที่รับผิดชอบเข้าตีด้านหน้าได้ให้ข้อมูลตรงกับที่สุมมกุเล่าคือ การที่กองพัน 606 607 และ 616 อยู่หน่วยเดียวกัน⁶²

5. “สถานะเหยื่อ” ของทหารรับจ้างไทยที่ปรากฏผ่านสารนิยายของสุมมกุ ทศพล

นอกเหนือไปจากการนำเสนอภาพความเป็น “วีรบุรุษ” ผู้กล้าหาญ ผู้อุทิศตนและเสียสละเพื่อประเทศชาติ สุมมกุยังได้นำเสนอภาพเหยื่อที่ถูกกระทำของทหารรับจ้างเช่นกัน สุมมกุเล่าว่าพวกทหารรับจ้างแจกเช่นตน ต่างตกเป็นเหยื่อของการกดขี่ข่มเหงและความไร้ประสิทธิภาพในการบังคับบัญชาของผู้บังคับบัญชาระดับสูงทั้งฝ่ายไทยและอเมริกัน การสนับสนุนด้านอาวุธยุทโธปกรณ์ที่ค่อนข้างแย่ และการคอร์รัปชันของผู้บังคับบัญชayangส่งผลให้

⁵⁷ พื้นที่ท่าทางถูกฝ่ายคอมมิวนิสต์ยึดครองได้สำเร็จในวันที่ 18 มีนาคม พ.ศ. 2515 หลังจากนั้นในวันที่ 19 มีนาคม พ.ศ. 2515 ฝ่ายโลกเสรีก็สูญเสียพื้นที่สกายไลน์ให้คอมมิวนิสต์ในวันต่อมา อ้างถึงใน ภูสิน สันภูเทิง, *คนไทยในกองทัพแห่งชาติลาว ภาคสอง* (นนทบุรี: สิ้นไพบูลย์ 2488, ม.ป.พ.), 162.

⁵⁸ ฝ่ายโลกเสรียึดท่าทางคืนได้สำเร็จในวันที่ 12 พฤษภาคม พ.ศ. 2515 ดูรายละเอียดเพิ่มเติมใน เรื่องเดียวกัน, 212-221.

⁵⁹ ใน “*นักรบรับจ้าง*” ได้บรรยายถึงความสิ้นหวังของบรรดาทหารรับจ้างในพื้นที่ล่องแจ้งหลังจากที่ฝ่ายโลกเสรีเสียพื้นที่ทุ่งไหหินไป อ้างถึงใน สุมมกุ ทศพล, *ไม่มีคำตอบจากทุ่งไหหิน เล่ม 1 นักรบรับจ้าง* (กรุงเทพฯ: บรรณกิจ, 2519), 46.

⁶⁰ ใน “*หลังเลือดทาแผ่นดิน*” มีการบรรยายว่ากองพันทหารรับจ้างเพิ่งยึดเนินสกายไลน์ได้ทั้งหมดจากกองทัพเวียดนามเหนือได้ไม่นานในเดือนเมษายน อ้างถึงใน สุมมกุ ทศพล, *ไม่มีคำตอบจากทุ่งไหหิน เล่ม 2 หลังเลือดทาแผ่นดิน* (กรุงเทพฯ: บรรณกิจ, 2519), 252.

⁶¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 292.

⁶² ภูสิน สันภูเทิง, *คนไทยในกองทัพแห่งชาติลาว ภาคสอง* (นนทบุรี: สิ้นไพบูลย์ 2488, ม.ป.พ.), 213.

ทหารรับจ้างระดับล่างต้องเผชิญสถานการณ์ที่เสี่ยงอันตรายถึงชีวิตอยู่บ่อยครั้ง ความไม่พอใจดังกล่าวถูกสยุมภูนำมาเล่าผ่านสารนิยายของตน

การนำเสนอภาพความเป็นเหยื่อทำหน้าที่เช่นเดียวกับการเสนอภาพวีรบุรุษ กล่าวคือเป็นการตอบโต้ภาพจำในเชิงลบของสังคมไทยที่มีต่อทหารรับจ้าง ผ่านการนำเสนอภาพจำเชิงบวก Leila Dawney เสนอไว้ว่าการนำเสนอภาพจำของทหารที่บาดเจ็บหรือตายในฐานะเหยื่อสามารถสร้างการตอบสนองทางอารมณ์ได้ อันเป็นกุญแจสำคัญในการสนับสนุนกองทัพ กล่าวอีกนัยหนึ่ง เป็นการสร้างความชอบธรรมและอำนาจให้กับกองทัพได้ผ่านการเล่นกับอารมณ์ความรู้สึกสงสารและความรู้สึกเห็นใจของคนทั่วไป ทั้งยังเป็นการช่วยสร้างความเงียบให้กับกลุ่มผู้วิจารณ์หรือไม่เห็นด้วยกับการดำเนินนโยบายของกองทัพได้เป็นอย่างดี⁶³

สำหรับความเลวร้ายของทหารระดับบังคับบัญชาในสารนิยายของสยุมภูที่ปรากฏให้เห็นมากที่สุดมักเป็นความเลวร้ายที่มาจากฝ่ายอเมริกันหรือคนจากซีไอเอผู้ซึ่งมีสถานะเป็นนายจ้างของทหารรับจ้างไทย สยุมภูมักนำเสนอความเลวร้ายของอเมริกันผ่านตัวละครที่มีชื่อว่า “นอร์แมน” ผู้ที่สยุมภูกล่าวว่าเป็นเสนาธิการซีไอเอประจำกองพันทหารรับจ้าง หลายครั้งคำสั่งที่มาจากนอร์แมนมักเต็มไปด้วยผลประโยชน์ของสหรัฐอเมริกา ซึ่งแลกมาด้วยการที่ทหารรับจ้างต้องเสี่ยงอันตรายอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ตัวอย่างหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงประเด็นนี้ค่อนข้างชัดเจนได้ใน *ด่านนรก* ที่เล่าถึงภารกิจที่สยุมภูได้รับจากนอร์แมนไปพากย์หนึ่งกลางแปลง ปลอดภัยหวัดทหารลาวฝ่ายขวาที่กำลังเสียชีวิตจากสถานการณ์ที่กำลังบ่งบอกว่าฝ่ายตนกำลังแพ้สงคราม ขณะเดียวกันทางทหารอเมริกาก็กำลังจะถอนตัวออกจากภูมิภาค

สยุมภูเขียนถึงบทสนทนาของตนกับตัวละครอย่างไอ้แห้งผู้ซึ่งเป็นชาวม้งหรือแม่ัว ไอ้แห้งเป็นลูกมือชั่วคราวที่ติดตามสยุมภูมาช่วยพากย์หนึ่งกลางแปลง ไอ้แห้งบอกสยุมภูว่าหลังจบงานตนอยากหนีไปเวียงจันทน์มาก เพราะกลัวว่าหากยังประกอบอาชีพเป็นทหารต่อไป อาจจะไม่มีชีวิตรอดกลับไปได้ การช่วยสยุมภูพากย์หนึ่งจึงมีจุดประสงค์สำคัญคือเพื่อหลีกเลี่ยงอันตรายจากสงคราม จนสยุมภูต้องระเบิดอารมณ์ออกมาเพื่อเล่าข้อเท็จจริงว่าทำไมพวกตนถึงต้องมาพากย์หนึ่งว่า

“มึงคิดรีจะได้อไปอยู่เวียงจันทน์ ไอ้เขียดแตกตาก มึงรู้มัย พวกฝ่ายขวาเขาอพยพไปอุดรกันเกือบหมดแล้ว นี่คือแผนของ ซี.ไอ.เอ. ที่ต้องการให้มึงกับกูมาปลอบขวัญให้พวกทหารลาวที่ฐานปฏิบัติการแห่งนี้ ยันพวกทหารแถวเอาไว้อชั่วคราว พอที่พวกเขาจะหนีได้ทันเท่านั้น . . . ไอ้หน้าโง่”⁶⁴

⁶³ Leila Dawney, “Figurations of Wounding: Soldiers’ Bodies, Authority and the Militarisation of Everyday Life,” *Geopolitics* 25, no.5 (2020): 13-14.

⁶⁴ สยุมภู ทศพล, *ด่านนรก*, (กรุงเทพฯ: บรรณกิจ, 2519), 67.

นอกจากนี้ สยามภูยังกล่าวถึงความล้มเหลวในการสนับสนุนด้านอาวุธยุทโธปกรณ์ที่มาจากนายจ้างอย่างอเมริกันเช่นกัน โดยนำเสนอว่า อาวุธยุทโธปกรณ์ที่ทางอเมริกันมอบให้กับทหารรับจ้างเป็นอาวุธที่ค่อนข้างเก่า ประสิทธิภาพค่อนข้างแย่มาก ไม่สามารถนำไปใช้ในสนามรบจริงได้ ซึ่งส่งผลให้ฝ่ายทหารรับจ้างไทยต้องเผชิญกับสถานการณ์ที่ยากลำบากอยู่บ่อยครั้ง จนสูญเสียพวกพ้องหลายคน เปรียบได้ดั่งเหยื่อที่มาจากการบริหารจัดการที่ไม่ดีของอเมริกัน ดังจะเห็นได้จาก*วันชโลมเลือด*ที่มีฉากการปะทะคารมระหว่างตัวละครนอร์แมนและคำคมเรื่องการสนับสนุนของซีไอเอที่แทบจะไม่ช่วยให้สถานการณ์รบดีขึ้น ซีอาร์ียังแย้งลง เพราะอาวุธที่ซีไอเอ สนับสนุนเป็นยุทโธปกรณ์ที่เก่าเกินกว่าจะใช้สู้ในศึกจริง

“ขณะนี้ คุณมีอาวุธหนักชนิดใดมาสนับสนุนกองพันของผมบ้าง โปรดอย่าตอบว่า คุณจะสนับสนุนผมด้วยปืนใหญ่ขนาด 115 มม. ที่ตั้งฐานอยู่บน “โฮเติ้ล- แทงโก้” โน่นเป็นอันขาด ไอ้ปืนใหญ่เสียงเค็งเค่าคร่ำคร่า ล้าล่องปืนหลวมโครงครองของเหลือใช้สงครามที่พวกคุณมอบให้พวกเรานั้น มันก็เหมือนกับเศษเหล็กที่บังเอิญไขยิงได้ดี ๆ นี้เอง หมดสมรรถภาพ! ยิ่งแต่ละนัดตกห่างที่หมายเกือบครึ่งกิโล”⁶⁵

สาเหตุที่ทำให้สหรัฐอเมริกาสนับสนุนอาวุธยุทโธปกรณ์ที่ค่อนข้างเก่า ไม่ว่าจะเป็นอาวุธไม่สามารถใช้งานได้จริงหรือเป็นอาวุธที่เก่าเกินไปนั้น ซีไอเออ้างว่าเพื่อไม่ให้เป็นหลักฐานมัดตัวว่าสหรัฐอเมริกา ได้ละเมิดความตกลงระหว่างประเทศว่าด้วยความเป็นกลางของลาวด้วยการสนับสนุนด้านยุทโธปกรณ์แก่ลาวฝ่ายขวา ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมอบอาวุธที่คุณภาพแย่มากแก่ฝ่ายไทยและลาวฝ่ายขวา⁶⁶

ในส่วนของความเลวร้ายที่มาจากทหารระดับบังคับบัญชาฝ่ายไทยก็แทบไม่ต่างกับฝ่ายอเมริกัน สยามภูนำเสนอว่าทหารระดับสั่งการฝ่ายไทยในสมรภูมิลาวไม่มีความเป็นผู้นำ ผู้บังคับบัญชาไม่มีความเข้าใจลักษณะภูมิประเทศหรือสถานการณ์จริงในสงคราม เนื่องจากบรรดาทหารระดับบังคับบัญชาเหล่านั้นนั่งสั่งการจากส่วนหลัง ไม่ได้อยู่ในพื้นที่จริง ๆ อันนำไปสู่คำสั่งที่ผิดพลาดหรือกลยุทธ์ที่มีแต่จะเพิ่มผู้เสียชีวิตในสงคราม อันจะเห็นได้จากฉากหนึ่งใน*เลือดท่วมปฐพีที่แม่น้ำงึม* ซึ่งว่าด้วยเรื่องของสยามภูและบรรดาทหารรับจ้างกองพัน 616 ที่ประจำการอยู่ที่เนินชาร์ลี-ชาร์ลี ซึ่งต้องถอนกำลังออกจากพื้นที่ดังกล่าวเนื่องจากเวียดนามเหนือได้โจมตีอย่างหนัก เมื่อหลบหนีมาได้แล้วสยามภูได้รับวิทยุคำสั่งจาก บก. ล่องแจ้งให้

⁶⁵ สยามภู ทศพล, *วันชโลมเลือด*, (กรุงเทพฯ: ผ่านฟ้าพิทยา, 2518), 19.

⁶⁶ โรเจอร์ วอร์เรนเนอร์, *ผลาญชาติ สงครามลับของซีไอเอในลาว และความเชื่อมโยงกับสงครามในเวียดนาม*, แปลโดยไพท สิทธิสุนทร (กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์คบไฟ, 2545), 40.

กองพัน 616 กลับขึ้นไปยึดเนินชาร์ลี-ชาร์ลีคีน แต่ทว่าเมื่อได้รับคำสั่งดังกล่าวทำให้ทหารรับจ้างบางกลุ่มหนีทัพ สยุมภูจึงต้องตามไปเรียกทหารกลุ่มนี้กลับ ฉากบทสนทนาในเรื่องของกองสิงห์หัวหน้ากองพันดังกล่าวได้กล่าวต่อสยุมภูด้วยน้ำเสียงของความไม่พอใจว่า

“ข้าศึกโจมตี ผมจะเคลื่อนที่เข้าตียอดเนิน “ชาร์ลี-ชาร์ลี” ได้ยังไง ในเมื่อขณะนี้ กระสุน M.16 ทั้งกองพันมีเหลืออยู่ไม่ถึง 200 นัด อาวุธหนัก สูญเสียจนหมดสิ้น เอาแค่ง่าย ๆ ขนาดปืน M.16 พวกลูกน้องของผมมันก็โยนทิ้งหมด ผมตามมัน ก็ย้อนว่าไม่มีกระสุน . . . ไม่มีประโยชน์”⁶⁷

เนื้อหาในเลือดท่วมปรุพีที่แม่น้ำจิมเป็นหนึ่งในสารนิยายตอนยาวชุด *สกายไลน์ เนินมรณะ*⁶⁸ ว่าด้วยเรื่องราวของศึกสกายไลน์ ใน พ.ศ. 2515 ผ่านมุมมองของสยุมภูและกองพัน 616 ที่รับผิดชอบพื้นที่เนินชาร์ลี-ชาร์ลี ณ สกายไลน์วัน (1) สาเหตุที่เชื่อว่าเหตุการณ์นี้คือศึกสกายไลน์ในช่วงต้นปี 2515 เพราะมีการระบุในต้นเรื่องว่าฝ่ายโลกเสรีเสียทุ่งไหหินไปแล้ว⁶⁹ และกำลังมีการย้ายกองพัน 616 ไปประจำการที่เนินชาร์ลี-ชาร์ลี ณ สกายไลน์วัน⁷⁰ ซึ่งสอดคล้องกับเอกสารที่เปิดเผยว่าภายหลังสงครามทุ่งไหหินเมื่อฝ่ายคอมมิวนิสต์ยึดทุ่งไหหินได้สำเร็จเมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2514 ส่งผลให้ทางหน่วยเหนือหรือศูนย์บัญชาการหลักของฝ่ายไทยส่งกำลังทหารเสือพรานชุดใหม่ คือ กองพันบีซี 616 617 และ 618 เข้าไปเสริมกำลังหนุนรักษาพื้นที่บนเนินสกายไลน์⁷¹ กองพัน 616 เข้าประจำการที่เนินชาร์ลี-ชาร์ลี เมื่อวันที่ 13 มกราคม 2515⁷² ซึ่งหนึ่งในพื้นที่เนินสกายไลน์วันคือเนินชาร์ลี-ชาร์ลี ตามท้องเรื่อง แต่ทว่า ตลอดช่วงเดือนมีนาคม 2515 ทางกองพัน 616 ที่ประจำการอยู่ที่เนินชาร์ลี-ชาร์ลี ก็ต้องเข้าปะทะกับข้าศึกตลอดเวลา โดยทางข้าศึกหวังจะยึดพื้นที่สกายไลน์ให้ได้ เกิดเป็นการต่อสู้ที่ยืดเยื้อไปมาซึ่งฝ่ายกองพัน 616 ก่อนข้างตกเป็นฝ่ายที่เสียเปรียบเนื่องจากต้องเป็นฝ่ายตั้งรับท่ามกลางฝ่ายข้าศึกที่มีจำนวนมากกว่า จนในท้ายที่สุดกองพัน 616 ต้องยอมถอยร่นไปยังชัยภูมิใกล้ ๆ เพื่อตั้งหลักสู้รบชิงพื้นที่คืนใหม่⁷³ จะเห็นได้ว่าเนื้อหาในสารนิยายกับบันทึกความทรงจำนี้สอดคล้องกันอย่างมาก เพราะได้เล่าถึงการที่กองพัน 616 ที่ต้องเสียพื้นที่ตรงบริเวณเนิน

⁶⁷ สยุมภู ทศพล, *เลือดท่วมปรุพีที่แม่น้ำจิม* (กรุงเทพฯ: ผ่านฟ้าพิทยา, 2519), 19.

⁶⁸ สารนิยายตอนยาวของสยุมภูชุด “สกายไลน์ เนินมรณะ” ประกอบไปด้วยพ็อกเก็ตบุ๊ก 6 เล่มจบ อันได้แก่ 1. ล่องแจ้งสมรภูมินรก 2. กองพันมรณะ 3. เลือดท่วมปรุพีที่แม่น้ำจิม 4. ชุมทางคนกล้าตาย 5. วันชโลมเลือด 6. ถล่มเนินสกายไลน์วัน

⁶⁹ สยุมภู ทศพล, *ล่องแจ้ง...สมรภูมินรก* (กรุงเทพฯ: บรรณกิจ, 2518), 4.

⁷⁰ เรื่องเดียวกัน, 32.

⁷¹ ชาลี คเชนทร์, *สงครามลาว ยุทธภูมิล่องแจ้ง* (นนทบุรี: ชุดีมาการพิมพ์, 2550), 144.

⁷² ภูสิน สันภูเทิง, *คนไทยในกองทัพแห่งชาติลาว ภาคสอง* (นนทบุรี: สีนโพลีบุลย์ 2488, ม.ป.พ.), 81.

⁷³ เรื่องเดียวกัน, 150-151.

ชาร์ลี-ชาร์ลี ณ เนินสกายไลน์เอาไว้ได้อย่างถูกต้อง ทั้งนี้ หลังจากกองพัน 616 ถอยกลับมาตั้งหลักใหม่ ยังเล่าตรงกันอีกว่า ในท้ายที่สุดฝ่ายโลกเสรีได้ส่งกำลังมาสมทบกองใหม่และสามารถยึดพื้นที่คืนจากบริเวณเนินสกายไลน์ได้สำเร็จอีกด้วย

ยิ่งไปกว่านี้ สยามภูได้นำเสนอด้วยว่า สงครามลับในลาวเป็นสงครามที่มีความพิเศษและแตกต่างจากสมรภูมิมิรบอื่น ๆ โดยเป็น “สงครามที่มีความโหดร้ายและความรุนแรง” เกินกว่าที่ทหารทั่วไปจะรับไหว ซึ่งทำให้ทหารรับจ้างที่ไม่รู้เรื่องราวอะไร ต่างตกเป็นเหยื่อจากสภาพการณ์ที่มีความพิเศษของสงครามนี้ ซึ่งหลายครั้งเนื้อหาที่ปรากฏในสารนิยายมักจะมีการพาดพิงและกล่าวถึงสมรภูมิมิรบอื่นมาเปรียบเทียบกับสงครามในลาว โดยมักเล่าว่าสมรภูมิมิรบอื่นไม่รุนแรงและโหดร้ายเท่ากับสมรภูมิที่เกิดขึ้นในลาว ดังจะเห็นได้จากเนื้อหาใน *ละเลงเลือดที่ภูเทือง* ซึ่งเป็นสารนิยายเรื่องแรก ๆ ของสยามภู ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับทหารรับจ้างไทยในสงครามลับในลาว โดยในเล่มนี้เล่าถึงภารกิจหนึ่งของสยามภูที่ได้รับจากนายพลวังเปา ให้ไปช่วยกองพันทหารเสือพราน 609 ในการสกัดกั้นทหารเวียดนามเหนือที่กำลังบุกเข้าโจมตีในพื้นที่ภูเทืองซึ่งอยู่ทางตะวันออกของทุ่งไหหิน จากการเข้าปะทะระหว่างฝ่ายทหารรับจ้างไทยและทหารเวียดนามเหนือได้เกิดการสูญเสียมหาศาลทั้งสองฝ่าย

“จะเป็นวีรบุรุษที่รบเหยียดหาญมาจากสมรภูมิเกาหลี . . . หรือจะเป็นยอดนักรบที่ได้เหรียญกล้าหาญซีลเวอร์สตาร์มาจากเวียดนามก็ตามที่ แต่เมื่อเข้ามารบในสมรภูมิลาวแล้ว พวกเขาเหล่านั้นก็คือ ‘หมาน้อยธรรมดา ๆ นั่นเอง’”⁷⁴

ละเลงเลือดที่ภูเทือง เป็นหนึ่งในศึกที่เกิดขึ้นจริงที่เป็นที่รับรู้กันในชื่อสงครามทุ่งไหหิน ในช่วงวันที่ 18-20 ธันวาคม 2514⁷⁵ เป็นศึกตั้งรับการบุกของทหารฝ่ายเวียดนามเหนือที่รุกเข้ามายึดทุ่งไหหินคืนจากฝ่ายโลกเสรี โดยทางฝ่ายเวียดนามเหนือได้ส่งกำลังเข้ามาโจมตีฐานที่มั่นฝ่ายโลกเสรีในทุ่งไหหินพร้อมกันทุกจุด โดยเฉพาะพื้นที่ภูเทืองที่ถูกเข้าตีอย่างหนักจนเกิดการสูญเสียมหาศาล ทั้งนี้ พื้นที่ภูเทืองอยู่ภายใต้การดูแลของกองพันทหารเสือพราน 609 จริง⁷⁶ ตามที่สยามภูเล่าไว้ในงานเขียนของตน ทั้งนี้ สิ่งที่ช่วยยืนยันได้ว่าเนื้อหาในเล่ม *ละเลงเลือดที่ภูเทือง* คือ ศึกเดียวกับสงครามทุ่งไหหินที่เกิดขึ้นในเดือนธันวาคม 2514 คือการที่ตัวสยามภูระเบิดเอาไว้ อย่างชัดเจนว่าตัวละครบิกแมนได้เข้าไปประจำการที่ภูเทืองในวันที่ 16 ธันวาคม เพื่อเตรียม

⁷⁴ สยามภู ทศพล, *ละเลงเลือดที่ภูเทือง* (กรุงเทพฯ: บรรณกิจ, 2518), 132.

⁷⁵ ในส่วนของเนื้อหา “ละเลงเลือดที่ภูเทือง” ได้รับการยืนยันจากบัญชี ชาวลศิลป์ อีกเสียงว่าเป็นเหตุการณ์สงครามทุ่งไหหินที่เกิดขึ้น ในวันที่ 18-20 ธันวาคม 2514 อ้างถึงใน บัญชี ชาวลศิลป์, *บิชี่ - 602 กองพันไม่แพ้ จากบันทึกความทรงจำของพันเอกวิลาศ มณีรัตน์* (กรุงเทพฯ: แสงดาว, 2566), 20.

⁷⁶ สายหยุด เกิดผล, *สงครามลับในลาว Secret War in Laos* (กรุงเทพฯ: สไมล์อาร์ตกราฟิกแฮร์ส, 2562), 188-205.

รับมือกับกองกำลังเวียดนามเหนือที่จะบุกกุเทิง⁷⁷ จะเห็นได้ว่าวันและเดือนที่สุมภูระบุไว้ในสารนิยายตอนนี้ ไกลเคียงกับวันเวลาที่มีการเปิดเผยภายหลัง และสิ่งที่ช่วยยืนยันได้อีกประการคือปัญหาเรื่องสภาพอากาศ ที่ทำให้ฝ่ายโลกเสรีไม่สามารถเรียกกำลังสนับสนุนทางอากาศได้ ไม่ว่าจะเปิดสภาพอากาศที่ปิด หมอกหนาที่บ สุมภูบรรยายสภาพอากาศในตอนี้ ถูกต้องแม่นยำกับชุดข้อมูลที่เปิดเผยในภายหลัง⁷⁸

6. บทสรุป

การนำเสนอภาพ “วีรบุรุษ” และ “เหยื่อ” ของทหารรับจ้างไทยในสารนิยายของสุมภู เป็นการตอบโต้ภาพจำในแง่ลบของสังคมไทยที่มีต่อทหารรับจ้างในสมรภูมิลาว จากชุดการรับรู้ของสื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่เชื่อว่าทหารรับจ้างอุทิศตนเพื่อเงินแต่เพียงอย่างเดียว ทหารรับจ้างไม่มีระเบียบและไม่มีความเป็นมืออาชีพ เพราะโดยส่วนใหญ่ชายไทยที่มาสมัครเป็นทหารรับจ้างล้วนมาจากพลเรือนทั่วไป บางคนก็เคยกระทำผิดกฎหมายเป็นอาชญากร ยิ่งไปกว่านี้ท่ามกลางบริบทแวดล้อมของ พ.ศ. 2516 เป็นต้นมา ถือเป็นปีที่ภาพลักษณ์ของรัฐบาลและกองทัพไทยตกต่ำถึงขีดสุด จากปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน ทั้งนี้ ยังเป็นช่วงปลายของสงครามอินโดจีนกำลังสิ้นสุด กระแสต่อต้านสงครามเวียดนามแพร่กระจายอย่างกว้างขวาง ทั้งหมดทั้งหมดที่กล่าวมา ส่งผลต่อทหารรับจ้างไทยในสมรภูมิลาวโดยตรง เพราะการมีอยู่ของทหารไทยในลาว เป็นสิ่งที่ละเมิดความตกลงว่าด้วยความเป็นกลางของลาว และยิ่งทางรัฐบาลไทยพยายามปกปิดและปฏิเสธถึงการดำรงอยู่ของทหารไทยในลาวมาตลอด เมื่อเรื่องราวดังกล่าวถูกเปิดเผยย่อมส่งผลต่อคตินิยมของสังคมอย่างมหาศาล

อาจอนุมานได้ว่าเพื่อให้สังคมจดจำการมีตัวตนของทหารรับจ้างไทยในสมรภูมิลาว ในทางที่ดีและไม่ให้ถูกลบเลือนหายไปจากความทรงจำของผู้คน สุมภูจึงต้องเสนอภาพจำของทหารรับจ้างไทยใหม่ โดยเสนอว่าทหารรับจ้างไทยนั้นเป็น “วีรบุรุษ” ผู้อุทิศตนเพื่อสถาบันหลักของชาติและโลกเสรี เจกเช่นเดียวกับทหารไทยในสมรภูมิต่อ และยังนำเสนอต่อไปด้วยอีกว่า

⁷⁷ สุมภู ทศพล, *ละเลงเลือดที่กุเทิง* (กรุงเทพฯ: บรรณกิจ, 2518), 26.

⁷⁸ สุมภูบรรยายเรื่องสภาพอากาศเอาไว้ว่า “นอกจากนั้นอากาศก็ดูเหมือนจะเป็นใจให้กับข้าศึกเหมือนกับสวรรค์แก่ลงสาบยังไม่ยั้งฉันทเดียว สายหมอกรวมตัวกันหนาที่บ อยู่บนท้องฟ้า มีนทีบเสียดจนกระทั่งเครื่องบินทุกชนิดไม่สามารถที่จะบินจะเข้ามาได้” อ้างถึงใน เรื่องเดียวกัน, 110-111.

ในขณะที่ หนังสือของพลเอกสายหยุด เกิดผล ได้เล่าถึงปัญหาเรื่องสภาพอากาศที่เกิดขึ้นในศึกกุเทิงเอาไว้ใกล้เคียงกับที่สุมภูเล่าไว้ ดังนั้น “...เป็นที่น่าอัศจรรย์อย่างเหลือเชื่อ สภาพอากาศปิดมีเมฆหนาที่บปกคลุมที่ราบทุ่งให้เห็นตลอดเวลา ทำให้ฝ่ายเราไม่สามารถสนับสนุนการโจมตีทางอากาศและสนับสนุนการส่งกำลังโดยวิธีทิ้งร่มได้เลย ทั้ง ๆ ที่ก่อนหน้านี้สภาพอากาศโปร่งใสไม่มีแว้วว่าจะมีสภาพอากาศปิดมาก่อน นับว่า ข้าศึกมีประสบการณ์ในพื้นที่นี้อย่างแท้จริง หยั่งรู้สภาพดินฟ้าอากาศ ทุกปีในห้วงเดือนธันวาคม - มกราคม จะเกิดสภาพอากาศปิด ในลักษณะทะเลหมอกติดต่อกันหลายวัน”

ทหารรับจ้างก็เป็น “เหยื่อ” การกดขี่ข่มเหงและความไร้ประสิทธิภาพในการบังคับบัญชาของผู้บังคับบัญชาาระดับสูงทั้งฝ่ายไทยและอเมริกัน ซึ่งภาพจำที่ถูกนำเสนอทั้งสองแบบในงานเขียนของสยุมภูล้วนเป็นภาพจำที่ดีและสร้างคุณค่าในตัวทหารรับจ้างอย่างมาก

รายการอ้างอิง

- กองบรรณาธิการ. “สัมภาษณ์ สยุมภู ทศพล ผู้เขียน “ดับรามสูร” ลูกอันตะผมขาดข้างหนึ่ง”, *โลกหนังสือ* 1, ฉ.2 (พฤศจิกายน 2520): 48-56.
- เจน อักษราพิจารณ์. “สยุมภู ทศพล: หยาดน้ำหมึกกลางสมรภูมิ.” *ทางอีสาน* 5, ฉ.58 (กุมภาพันธ์ 2560): 110-113.
- ชัยชาญ หาญนาวิ. *ชลยศึกทรหด เล่มที่ 2*. ม.ป.ท.: ม.ป.พ., 2544. ชาลี คเชนทร์. *วีรกรรม นිරนาม...ทหารเสือพราน*. นนทบุรี: ข้าแผ่นดินสยาม, 2550.
- ชาลี คเชนทร์. *สงครามลาว ยุทธภูมิล่องแจ้ง*. นนทบุรี: ชูติมาการพิมพ์, 2550.
- ณัฐพล ใจจริง. “การเมืองไทยสมัยรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ภายใต้ระเบียบโลกของสหรัฐอเมริกา (พ.ศ. 2491-2500).” *วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎีบัณฑิต, สาขารัฐศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 2552.
- ทักษ์ เฉลิมเตียรณ. *การเมืองระบบพ่อขุนอุปถัมภ์แบบเผด็จการ*. พิมพ์ครั้งที่ 5, แก้ไขเพิ่มเติม. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 2561.
- “ทหารไทยร่วมรบด้วย.” *สยามรัฐ*, 4 กุมภาพันธ์ 2514.
- บัญญัติ ชวัลศิลป์. *2503 สงครามลับ สงครามลาว*. กรุงเทพฯ: แสงดาว, 2565.
- บัญญัติ ชวัลศิลป์. *บั้งไฟ-602 กองพันไม้แพ่ จากบันทึกความทรงจำของพันเอกวิลาศ มณีรัตน์*. กรุงเทพฯ: แสงดาว, 2566.
- “ประจิม วงศ์สุวรรณ.” สำนักพิมพ์ประพันธ์สาส์น. 15 ตุลาคม 2565. http://www.praphansarn.com/home/detail_author_th/2
- ประจักษ์ ก้องเกียรติ. *และแล้วความเคลื่อนไหวก็ปรากฏ: การเมืองวัฒนธรรมของนักศึกษาและปัญญาชนก่อน 14 ตุลาฯ*. พิมพ์ครั้งที่ 2, แก้ไขเพิ่มเติม. กรุงเทพฯ: ไฟฟ้าเดียวกัน, 2556.
- “ประกาศตำหนิตัดกรณีทหารอเมริกันในไทย ไม่น่าเขียนบทความลง นสพ.” *เดลินิวส์*, 3 พฤษภาคม 2516.
- “ประวัติโรงเรียนนายสิบทหารบก.” กรมทหารช่าง. 17 ตุลาคม 2565. http://www.engrdept.com/nco/tahanchangling/pavatnco_school.htm

ประทีป เหมือนนิล. 100 นักประพันธ์ไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2, แก้ไขเพิ่มเติม. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น, 2553.

ผู้สื่อข่าวอิสระประจำลาว. “ลาวและปัญหาทหารรับจ้าง.” *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* 11, ฉ.10 (ตุลาคม 2516): 46-61.

“เผยสัญญาศึกเวียดนาม.” *เดลินิวส์*, 26 มกราคม 2516.

เพทาย. “ฉากชีวิต: เรื่องของเพื่อน.” *โล่เงิน* 15, ฉ.177 (ธันวาคม 2543): 54-55.

พวงทอง ภาวรัตน์. *การต่างประเทศไทยในยุคสงครามเย็น*. พิมพ์ครั้งที่ 2, แก้ไขเพิ่มเติม. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2561.

ภูสิน สินภูเกิง. *คนไทยในกองทัพแห่งชาติลาว ภาคสอง*. นนทบุรี: สีนไพบูลย์ 2488, ม.ป.พ.

มาร์ติน สจ๊วต-ฟอกซ์. *A History of Laos ประวัติศาสตร์ลาว*. แปลโดย จิราภรณ์ วิญญรัตน์. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 2553.

“ยังไม่ประกาศเป็นทางการ สหรัฐว่ามีทหารไทยในลาว 15,000 คน.” *เดลินิวส์*, 14 พฤษภาคม 2516. โรงเรียนเตรียมทหาร กรมยุทธศึกษาทหาร กองบัญชาการทหารสูงสุด. 42 ปี โรงเรียนเตรียมทหาร. กรุงเทพฯ: โรงเรียนเตรียมทหาร กรมยุทธศึกษาทหาร กองบัญชาการทหารสูงสุด, 2542.

โรเจอร์ วอร์นเนอร์. *ผลาญชาติ สงครามลับของซีไอเอในลาว และความเชื่อมโยงกับสงครามในเวียดนาม*. แปลโดย ไผ่ สิทธิสุนทร. กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์คบไฟ, 2545.

หลวง กลางกรุง. “เหนือไตออกตก เหตุการณ์ในประเทศลาวกำลังอยู่ในขั้นคับขัน ผู้อพยพหลบภัยเข้ามาพึ่งพาเป็นเรื่องนาระวังเพราะไม่มีโอกาสรู้ว่าเป็นลาวดีหรือลาวร้าย.” *เดลินิวส์*, 26 กุมภาพันธ์ 2514.

ศนิโรจน์ ธรรมยศ. *บันทึกฉบับนกรบนิรนาม 333*. กรุงเทพฯ: โนเบิลบุ๊คส์, 2565.

ศนิโรจน์ ธรรมยศ. “สยุมภู ทศพล” ผู้เขียน “ดับรามสูร” คือใคร? บิ๊กแมนมีจริงหรือไม่? โดยคุณวีระ สตาร์ FAG ตัวจริงในลาว.” Youtube. 27 กันยายน 2564. <https://www.youtube.com/watch?v=ZR3vG0xoPew&t>.

สายหยุด เกิดผล. *สงครามลับในลาว Secret War in Laos*. กรุงเทพฯ: สไมล์อาร์ตกราฟิกแฮ้าส์, 2562.

“สยุมภู ทศพล.” *ไทยรัฐ*, 21 มกราคม 2533.

สยุมภู ทศพล. *ค่ายนรกเตียนเบียนฟู*. กรุงเทพฯ: ประพันธ์สาส์น, 2519.

สยุมภู ทศพล. *ด่านนรก*. กรุงเทพฯ: บรรณกิจ, 2519.

สยุมภู ทศพล. *ไม่มีคำตอบจากทุ่งไหหิน เล่ม 1 นักรบรับจ้าง*. กรุงเทพฯ: บรรณกิจ, 2519.

สยุมภู ทศพล. *ไม่มีคำตอบจากทุ่งไหหิน เล่ม 2 หลังเลือดทาแผ่นดิน*. กรุงเทพฯ: บรรณกิจ, 2519.

- สยุมภู ทศพล. *เลือดท่วมปฐพีที่แม่น้ำงึม*. กรุงเทพฯ: ผ่านฟ้าพิทยา, 2519.
- สยุมภู ทศพล. *วีรบุรุษเสือพราน*. กรุงเทพฯ: บรรณกิจ, 2519.
- สยุมภู ทศพล. *หักด่านเพชรฆาต*. กรุงเทพฯ: ประพันธ์สาส์น, 2519.
- สยุมภู ทศพล. *ละเลงเลือดที่ภูเทือง*. กรุงเทพฯ: บรรณกิจ, 2518.
- สยุมภู ทศพล. *ล่องแจ่ง...สมรภูมินรก*. กรุงเทพฯ: บรรณกิจ, 2518.
- สยุมภู ทศพล. *วันขโลมเลือด*. กรุงเทพฯ: ผ่านฟ้าพิทยา, 2518.
- สุชาติ สวัสดิ์ศรี. "บทนำ/ทหารรับจ้าง: เกียรติภูมิของชาติอยู่ที่ไหน." *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* 11, ฉ.10 (ตุลาคม 2516): 10-12.
- หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. เอกสารสำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย กองการข้าว และการต่างประเทศ [1] มท. 3.1.5. 18/5 เรื่อง การแถลงข่าวเกี่ยวกับปฏิบัติการของเครื่องบินสหรัฐในประเทศไทย (17 มิ.ย. - 9 ส.ค. 2508)
- Prince Souphanouvong. "Call for Peace in Laos." *New York Time* November 9, 1970. ใน หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. "หนังสือพิมพ์ตัดจากหนังสือพิมพ์ต่างประเทศ" กต. 80/294 (พ.ศ. 2511-2514)
- Schlenker, Barry R., Michael F Weigold, and Kristine A. Schlenker. "What Make A Hero? The Impact of Integrity on Admiration and Interpersonal Judgment." *Journal of Personality* 76, no.2 (April 2008): 323-356.
- Zasloff, Joseph J. "Laos: The Forgotten War Widens." *Asian Survey* 10, no.1 (January 1970): 65-72.
- Dawney, Leila. "Figurations of Wounding: Soldiers' Bodies, Authority and the Militarisation of Everyday Life." *Geopolitics* 25, no.5 (2020): 1-27.
- Osornprasop, Sutayut. "Amidst the Heat of the Cold War in Asia: Thailand and the American Secret War in Indochina (1960-74)." *Cold War History* 7, no.3 (August 2007): 349-371.
- Osornprasop, Sutayut. "Thailand and the Secret War in Laos: The Origins of Engagement," in *Cold War Southeast Asia*, ed. Malcolm H. Murfett, Singapore: Marshall Cavendish International, 2012: 165-194.